

Deelrapportage

LHB TIQQA

2023-2024
Gemeente
Arnhem

COLOFON:

Auteurs:

Marleen Hasselt, Juliana Peerboom, Niels Spierings

Opdrachtgever:

Gemeente Arnhem

Uitvoerende organisaties:

Vizier en Radboud Social Cultural Research (Radboud Universiteit)

Publicatiedatum:

Maart 2024

Vormgeving:

Onze Creativiteit

Contact:

Vizier

IJsselburcht 3

6825 BS in Arnhem

onderzoek@vizieroost.nl

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

INHOUDSOPGAVE

Hoofdstuk 1. Opdracht en opzet	6
1.1. Achtergrond en doelstelling	7
1.2. Doelgroepen en definities	7
1.3. Onderzoeksverantwoording	11
1.4. Leeswijzer	12
Hoofdstuk 2. Acceptatie en Veiligheid	13
2.1. Zelfacceptatie	14
2.2. Acceptatie in relatie en contexten	14
2.3. Veiligheid	18
2.4. Aanbevelingen	20
Hoofdstuk 3. Slachtofferschap en handelingsperspectief	23
3.1. Ervaringen met ongewenst gedrag	24
3.2. Handelingsperspectief	25
3.3. Aanbevelingen	28
Hoofdstuk 4. Rol van de woonomgeving en overheidsbeleid	30
4.1. Verbondenheid met de woonomgeving	31
4.2. Gemeentebeleid	33
4.3. Aanbevelingen	35
Hoofdstuk 5. Ervaringen van biculturele lhbtqi+ personen	37
5.1. Profiel van de respondenten	38
5.2. Intersectionaliteit	38
5.3. De mate van (zelf-)acceptatie biculturele identiteit	39
5.4. Biculturele lhbtqi+ personen	39
5.5. Veiligheidsgevoelens in de wijken van Arnhem	41
5.6. Verbondenheid en veiligheidsgevoelens in Arnhem	42
5.7. Discriminatie melden	43
5.8. Behoefte van de biculturele lhbtqi+ gemeenschap	43
5.9. Aanbevelingen	43
Hoofdstuk 6. Slotwoord	45
Bijlagen	47
Bijlage 1. Tabellen	48
Bijlage 2. Interviewtopics	51

SAMENVATTING

De ambitie van de regenboogagenda 2023-2026 van de Gemeente Arnhem en haar regenboogpartners¹ is om inzicht te krijgen in de ontwikkeling van het veiligheidsgevoel en de acceptatie van de lhbtqi+ gemeenschap. Hiertoe hebben Vizeer en de Radboud Universiteit de opdracht gekregen om het veiligheidsgevoel en de acceptatie van Arnhemse lhbtqi+ personen te onderzoeken.

Dit rapport brengt de ervaringen van (biculturele) lhbtqi+ inwoners van Arnhem in kaart. Dit is gedaan op basis van: (1) enquêtedata uit 2021 en 2023 over acceptatie, veiligheid en behoeften, en (2) interviews met biculturele lhbtqi+ personen uit Arnhem.

We bespreken een aantal belangrijke uitkomsten van dit onderzoek:

De situatie en ervaringen van lhbtqi+ personen in Arnhem vertonen over het algemeen gelijkenissen met het gemiddelde beeld in Gelderland. Zo blijkt dat ook in Arnhem niet-cisgender respondenten consequent minder positieve ervaringen hebben met acceptatie en veiligheid en ook vaker ongewenst gedrag meemaken dan cisgender lhb+ personen.

In een aantal contexten lijkt de situatie in Arnhem wat minder positief te zijn dan het gemiddelde in Gelderland. Met name in de contexten van het onderwijs, sport en geloofsgemeenschap. Maar ook in de eigen woonomgeving lijken Arnhemse lhbtqi+ personen gemiddeld een lagere acceptatie en een verminderd veiligheidsgevoel te ervaren.

Hoe vaak personen ongewenst gedrag meemaken lijkt redelijk stabiel te zijn tussen 2021 en 2023 en komt ook overeen met het beeld in Gelderland. De ongewenste gedragingen die vaker voorkomen bij cisgender lhb+ personen zijn: afkeurende blikken, moeilijkdoenerij, bedreiging en vernieling van eigendommen. Voor niet-cisgender personen lijken met name afkeurende blikken, moeilijkdoenerij en bedreiging vaak voor te komen.

We zien ook verschil in ervaringen tussen lhbtqi+ personen die woonachtig zijn in de buitenwijken van Arnhem en personen die wonen in het centrum van Arnhem. Zo maken lhbtqi+ personen wonend in de buitenwijken van Arnhem vaker ongewenst gedrag mee dan personen die wonen in het centrum van Arnhem. Lhbtqi+ personen wonend in het centrum voelen zich minder eenzaam en meer betrokken bij Arnhem dan de personen wonend in de buitenwijken.

Lhbtqi+ inwoners geven aan het belangrijk te vinden dat gemeente Arnhem lokaal beleid heeft gericht op de lhbtqi+ gemeenschap. Daarnaast geven ze aan dat voorlichting om de acceptatie te bevorderen, vooral op onderwijsinstellingen en in de zorg, het meest belangrijk te vinden.

Biculturele lhbtqi+ respondenten zijn zich vaak bewust van de wijze waarop discriminatie van invloed is op aspecten van hun beide identiteiten. Arnhem wordt door hen als multiculturele stad ervaren. Daarnaast lijkt contact met andere biculturele lhbtqi+ personen een positieve uitwerking te hebben op hun ervaren zelfacceptatie van met name hun lhbtqi+ identiteit. Biculturele lhbtqi+ personen geven aan behoefte te hebben aan verbinding met personen die ook beide identiteiten delen. Concreet werden Safe spaces en evenementen voor biculturele lhbtqi+ personen vaak genoemd.

De beleidsaanbevelingen staan vermeld als laatste paragraaf van elk hoofdstuk. Een groot deel van beleidsaanbevelingen is gericht op het vergroten van de acceptatie van de lhbtqi+ gemeenschap, op het betrekken van de groep niet-cisgender personen en het betrekken van de lhbtqi+ personen die niet in het centrum wonen van Arnhem.

¹ Gemeente Arnhem. (2023). Regenboogagenda 2023-2026. Geraadpleegd op 20 februari 2024, van https://www.arnhem.nl/stad_en_wijken/Inclusie_in_Arnhem/LHBTIQ_in_Arnhem

HOOFDSTUK 1

OPDRACHT EN OPZET

1.1. ACHTERGROND EN DOELSTELLING

Dit onderzoek gaat over acceptatie en veiligheid van lhbtqia+ personen woonachtig in Arnhem. De gemeente Arnhem heeft de opdracht gegeven voor dit onderzoek naar aanleiding van verschillende incidenten rondom de lhbtqia+ gemeenschap. Dit heeft bijgedragen aan de groeiende wens om beter in beeld te krijgen van wat er speelt in Arnhem en welke behoeften er vanuit de lhbtqia+ inwoners zijn. Daarnaast wil de gemeente Arnhem meer inzicht in de ervaringen en behoeften van haar biculturele lhbtqia+ inwoners van haar stad.

Deze rapportage is een verdiepende rapportage ten opzichte van de gepubliceerde Welzijnsmonitor LHBTIQA+ 2023 Gelderland en Overijssel (Hasselt, Spierings & van Hilten-Rutten, 2023)².

Hoofdstuk 2, 3 en 4 beantwoorden de volgende onderzoeksvragen:

- 1) Hoe wordt de acceptatie en veiligheid van lhbtqia+ inwoners in Arnhem door henzelf ervaren?
 - a. Verschillen de ervaringen tussen cisgender lhb+ personen en niet-cisgender personen?
 - b. Hoe variëren de ervaringen tussen inwoners van het centrum van Arnhem en inwoners van de buitenwijken van Arnhem?
- 2) Wat zijn de ontwikkelingen in acceptatie en veiligheid tussen 2021 en 2023?
- 3) Welke (beleids-)behoeften heeft de lhbtqia+ gemeenschap van de gemeente Arnhem?

Hoofdstuk 5 beantwoordt de volgende onderzoeksvragen:

- 1) Hoe wordt de acceptatie en veiligheid van biculturele lhbtqia+ inwoners in Arnhem door henzelf ervaren?
- 2) Welke behoeften heeft de biculturele lhbtqia+ gemeenschap aan beleidsmaatregelen of andere ondersteuning vanuit de Gemeente Arnhem?

1.2. DOELGROEPEN EN DEFINITIES

De manier waarop de regenbooggemeenschap wordt aangeduid evolueert. In deze rapportage gebruiken we de afkorting lhbtqia+, in lijn met de afkorting die Movisie³ gebruikt.

De lhbtqia+ gemeenschap bestaat uit een diverse groep personen met allemaal eigen identiteiten en ervaringen. Dit is ook terug te zien in de resultaten van de Welzijnsmonitor LHBTIQA+ 2023 Gelderland en Overijssel (Hasselt, et al., 2023) waar een uniek aantal deelidentiteiten kon worden uitgesplitst door de deelname van vele respondenten. In deze rapportage over de gemeente Arnhem nemen we echter een aantal groepen samen, gezien het kleinere aantal respondenten dat in Arnhem woonde. Zo rapporteren we in de vervolgtabellen **cisgender lhb+ personen** apart van de **niet-cisgender personen** in de lhbtqia+ gemeenschap. Op deze manier kunnen we over beide groepen wel zelfstandig rapporteren, waar zij anders op zouden gaan in de grote groep van lhbtqia+.

² Hasselt, M., Spierings, N., van Hilten-Rutten, E., & de Koning, O. (2023). *Welijnsmonitor LHBTIQA+ 2023 Gelderland en Overijssel*. Geraadpleegd van <https://vizierooost.nl/publicaties/welijnsmonitor-lhbtqia-2023-gelderland-en-overijssel/>

³ Movisie. (2022). *Overzicht: Onze factsheets, handreikingen en onderzoeken over lhbtqia+ emancipatie*. Geraadpleegd op 20 februari 2024, van <https://www.movisie.nl/artikel/overzicht-onze-factsheets-handreikingen-onderzoeken-over-lhbtqia-emancipatie>

In het rapport gebruiken we verschillende begrippen. Hieronder worden de begrippen seksuele voorkeur en genderidentiteit toegelicht samen met de deelidentiteiten:

Seksuele voorkeur gaat over tot wie iemand zich, in termen van gender, (seksueel) aangetrokken voelt. We onderscheiden in dit onderzoek de volgende seksuele voorkeuren:

- **Lesbisch:** iemand voelt zich uitsluitend aangetrokken tot personen van hetzelfde gender (vrouw op vrouw)
- **Homoseksueel:** iemand voelt zich uitsluitend aangetrokken tot personen van hetzelfde gender (man op man)
- **Biseksueel:** iemand voelt zich aangetrokken tot zowel mannen als vrouwen. Sommige biseksuelen sluiten ook andere genderidentiteiten niet uit.
- **Panoseksueel:** iemand voelt zich aangetrokken tot mensen van alle genders. Vaak zegt men ook wel: 'ik val op mensen'.
- **Omniseksueel:** iemand voelt zich aangetrokken tot mensen van alle genders. Het verschil met panseksualiteit is dat bij omniseksualiteit het geslacht of gender van de ander ertoe doet en dat dit bij panseksualiteit niet het geval is.
- **Demiseksueel:** iemand voelt zich alleen (seksueel) aangetrokken tot een ander persoon als er sprake is van een diepe, emotionele band. Demiseksualiteit heeft sterke raakvlakken met aseksualiteit.
- **Aseksueel:** iemand voelt zich niet of weinig seksueel aangetrokken tot een ander persoon. Hierin zijn verschillende gradaties mogelijk. Sommige personen ervaren bijvoorbeeld wel romantische gevoelens voor andere mensen.

Genderidentiteit gaat over hoe iemand zich identificeert. Dat kan als man, vrouw, allebei, geen van beide, iets tussen man en vrouw in, of juist iets buiten dit spectrum zijn.

- **Cisgender:** dit is een term waarmee mensen worden aangeduid van wie de genderidentiteit overeenkomt met het biologische geslacht waarmee zij geboren zijn.
- **Transgender:** transgender personen zijn mensen die zich niet thuis voelen in het geslacht dat ze toegewezen hebben gekregen bij hun geboorte. 'Man' of 'vrouw' is voor hen niet vanzelfsprekend, te beperkend, of komt niet overeen met hun identiteit of lichamelijke situatie.
- **Non-binair/non confirming:** een genderidentiteit die niet past binnen een van de twee hokjes vrouw of man. Non-binaire personen geven vaak, maar niet altijd, de voorkeur aan genderneutrale voornaamwoorden zoals hen/hun of die/diens.

In Hoofdstuk 5 worden biculturele lhbtqi+ personen beschreven. De volgende definitie van **bicultureel** wordt aangehouden: iemand die zich met twee of meer culturen, etniciteiten of nationaliteiten identificeert, verbonden is of gecategoriseerd wordt (Keers et al., 2023)⁴.

Daarnaast wordt in Hoofdstuk 5 ook **intersectionaliteit** beschreven. De volgende definitie wordt hiervoor aangehouden: Onze verschillende identiteiten/categorieën van verschil (ras, klasse, gender, seksualiteit, etc.) beïnvloeden elkaar op materieel, institutioneel en symbolisch niveau met als resultaat dat we op een verschillende manier met discriminatie of machtsposities te maken krijgen (Movisie, 2019)⁵.

⁴ Keers, T., Jak, L., & Okoro, C. (2023). BIPOC en biculturele lhbtqi+ personen: Seksuele, sekse- en genderdiversiteit in divers Nederland. In Movisie. <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2023-03/handreiking-lhbtqi%2B-BIPOC-en-biculturele-lhbtqi%2B-personeen-.pdf>

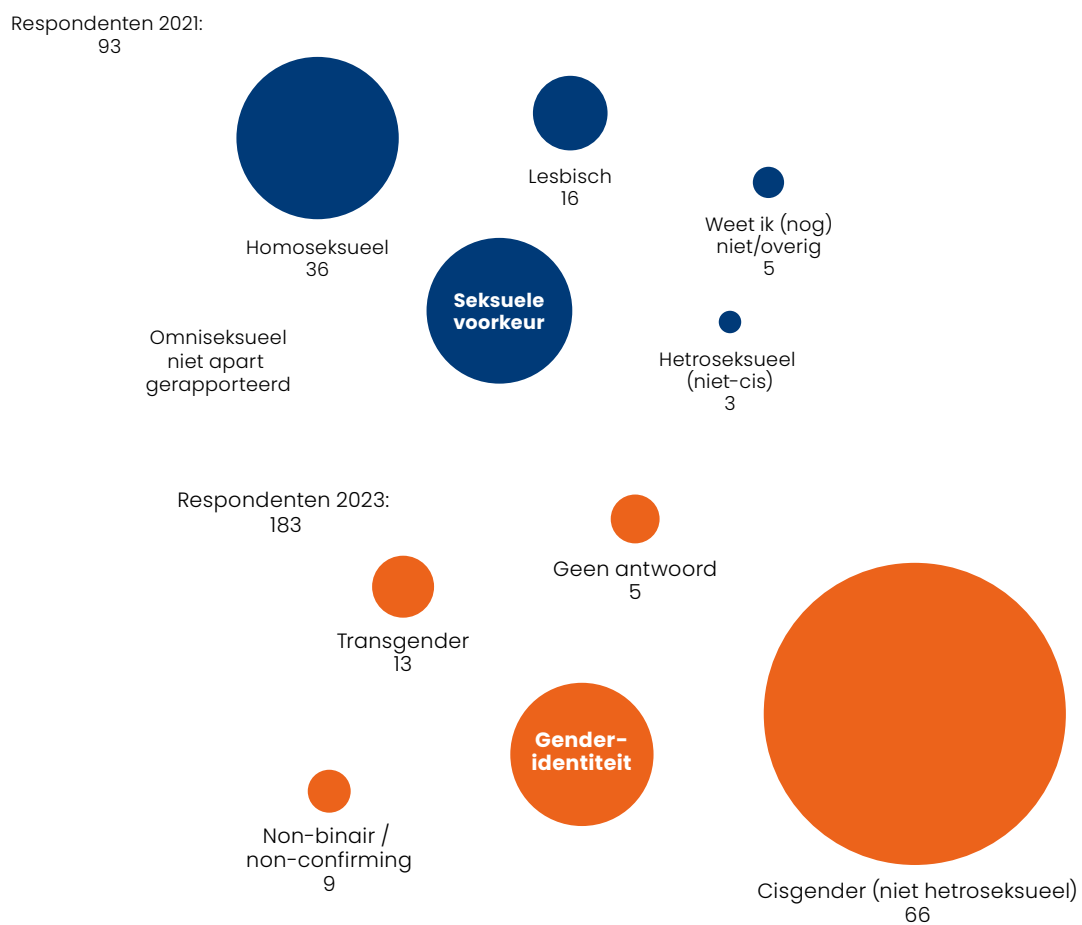
⁵ Movisie. (2019). Intersectionaliteit, wat moeten we ermee? Geraadpleegd op 7 februari 2024, van <https://www.movisie.nl/artikel/intersectionaliteit-wat-moeten-we-ermee>

Zoals eerder genoemd onderscheiden we in dit rapport de groepen (1) cisgender lhb+ personen en (2) niet-cisgender personen. In de cisgendergroep vallen personen die zich als cisgender identificeren en zichzelf beschouwen als lesbisch, homoseksueel, biseksueel, panseksueel, omniseksueel, demiseksueel, aseksueel, of een andere seksuele voorkeur hebben dan heteroseksueel. In de tweede groep, niet-cisgender personen, vallen personen die zich identificeren als transgender, non-binair, of een andere identiteit hebben dan cisgender.

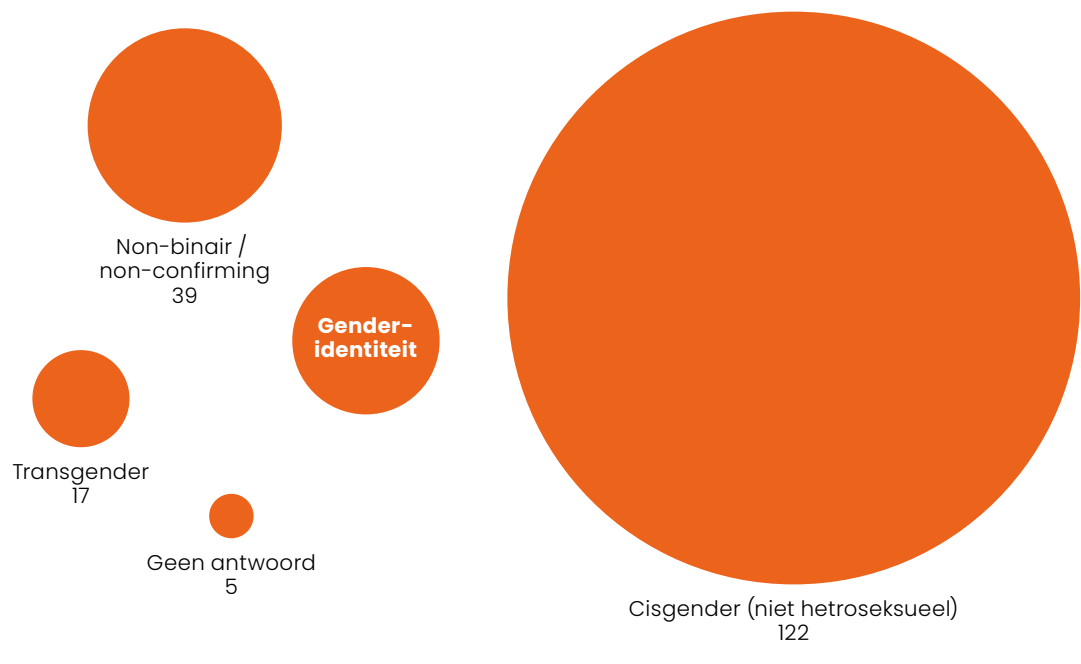
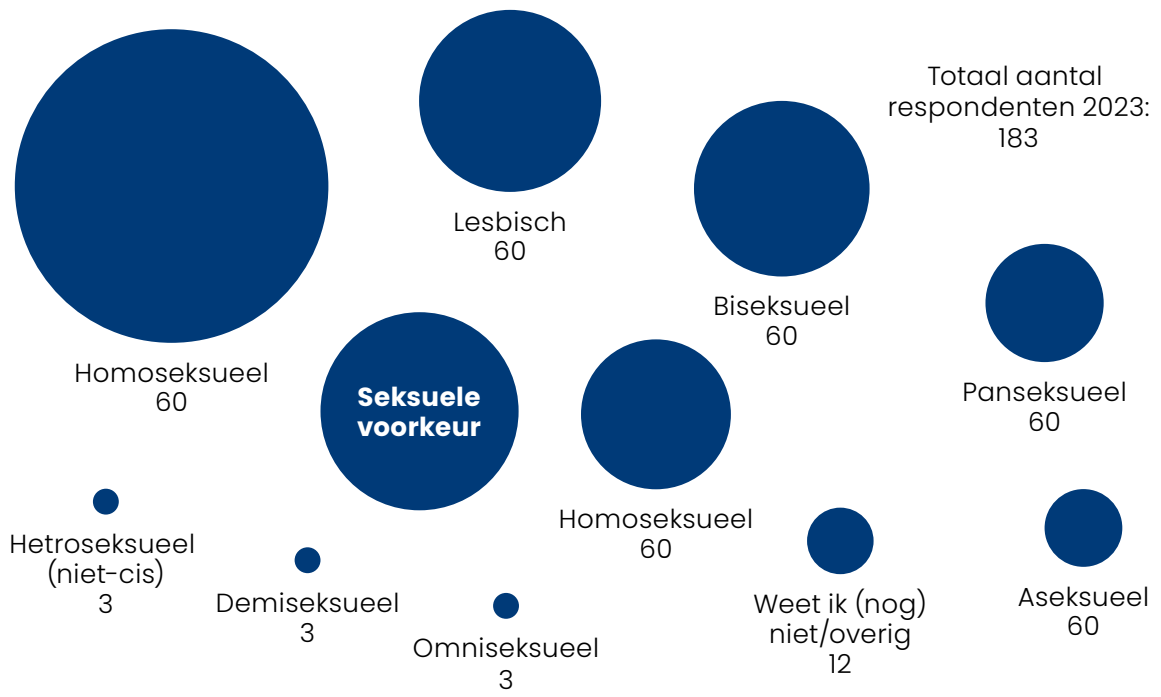
De aantallen respondenten per deelidentiteit zijn terug te vinden in Figuur 1.1. op de volgende pagina en in Tabel 2 in de bijlagen. In dit figuur is ook weergegeven hoeveel respondenten in de cisgender lhb+ groep en in de niet-cisgender groep vallen. In 2023 hebben er in totaal 183 personen deelgenomen aan dit gedeelte van het onderzoek. 152 van hen zijn opgenomen in het onderzoek als cisgender lhb+ en 56 van hen zijn opgenomen in het onderzoek als niet-cisgender.

Het aantal respondenten is bijna verdubbeld sinds 2021. In 2021 hebben er in totaal 93 personen deelgenomen aan het onderzoek waarvan 22 zich als niet-cisgender identificeren. De verdeling binnen de respondenten naar seksuele voorkeur en genderidentiteit lijkt echter stabiel. De enige uitzondering is dat er meer personen aangeven zich als non-binair te identificeren. Dit past bij de landelijke trend (Movisie & Transgendernetwerk Nederland, 2023)⁶.

Figuur 1.1. Aantallen respondenten 2021 en 2023

⁶ Movisie & Transgendernetwerk Nederland. (2023). 10 vragen over non-binaire personen. Movisie. Geraadpleegd op 7 februari 2024, van <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2023-03/handreiking-lhbt%2B-10-vragen-non-binair.pdf>

1.3. ONDERZOEKSVERANTWOORDING

Werkwijze en respons

In dit rapport wordt er gebruik gemaakt van eerder verzamelde surveydata uit de Welzijnsmonitor LHBTIQA+ Gelderland en Overijssel uit 2021 en 2023.

De provinciale monitor diept verschillende aandachtsgebieden uit en bevat ook informatie om ontwikkelingen over de tijd te bekijken. Diverse vragen zijn zowel in 2021 als in 2023 gesteld, waarbij expliciet werd gevraagd naar de ontwikkelingen die de deelnemers in de afgelopen jaren hebben ervaren. Door de hoge aantallen deelnemers (2021: n=1.649; 2023: n=2.357) was het mogelijk om een lokale monitor te doen voor gemeente Arnhem. In 2021 bevat de dataset 83 inwoners van Arnhem en in 2023 183. Bovenkant formulier

Vragenlijst

In de periode tussen 10 februari 2023 en 19 maart 2023 konden lhbtqia+ personen, woonachtig in Gelderland of Overijssel en 16 jaar of ouder, een online vragenlijst invullen. Hierbij is gebruik gemaakt van verschillende manieren om respondenten te werven. Belangenorganisaties zijn benaderd om de link onder hun leden te verspreiden. Daarnaast is de link verspreid onder contactpersonen van de onderzoeksorganisaties. Hierdoor hebben onder andere ambtenaren van de gemeenten in Gelderland en Overijssel met diversiteit in hun portefeuille, GGD's, scholen, religieuze instellingen, organisaties voor sociaal werk en andere verenigingen de vragenlijst verder helpen verspreiden. Er zijn folders verspreid op scholen, bij GGD's, en op openbare plekken met een QR-code naar de vragenlijst. Ook is er actief op sociale media (betaald) geadverteerd om het bereik van de vragenlijst te vergroten. Tot slot zijn er advertenties ingekocht bij de regionale krant De Stentor en IndeBuurt. Zo hebben we het bereik van de vragenlijst vergroot en een breed en divers lhbtqia+ publiek aangesproken. De vragenlijst kon volledig anoniem worden ingevuld en daarnaast werden er 25 waardebonnen van 50 euro verloot (voor wie daaraan wilde deelnemen).

Interviews

Als aanvulling zijn er voor deze rapportage diepte-interviews gehouden met 6 Arnhemse personen, waarbij er specifiek gezocht is naar biculturele lhbtqia+ personen om hun ervaringen en perspectieven beter te kunnen meenemen. Er is op drie manieren respondenten geworven voor deze interviews. Ten eerste is er een focusgroep gevraagd naar contactpersonen en/of organisaties die ons hierbij konden helpen of zelf geïnterviewd konden worden. Deze focusgroep bestond uit Roze in Blauw, COC-Midden-Gelderland, Indifferent en een bestuursadviseur Inclusie van de gemeente Arnhem. Vervolgens zijn er verschillende stichtingen en organisaties in Arnhem benaderd met de vraag of zij biculturele lhbtqia+ personen kenden die wilden deelnemen, of dat ze wilden helpen met het zoeken door ons bericht te delen. Tot slot is er geworven via sociale media (Instagram en LinkedIn).

De geïnterviewden zijn bevroegd door middel van een semigestructureerd interview met een basisvragenlijst. Deze vragenlijst is te vinden in bijlage 2. De interviews zijn fysiek op locatie afgenomen en duurden 45-60 minuten. De interviews zijn getranscribeerd, gecodeerd, en verwerkt in de relevante hoofdstukken en in Hoofdstuk 5.

Bij de selectie van interviews is er zo veel mogelijk rekening gehouden met het aanspreken van een diverse groep, maar de interviewers waren sterk afhankelijk van de wens tot deelname van respondenten. De oudste respondent was 58 jaar, de jongste 19, met een gemiddelde leeftijd van 33 jaar. De meeste deelnemers woonden in de buitenwijken van Arnhem.

De zelfidentificatie van de geïnterviewde personen was als volgt: 1 homoseksuele cis-genderpersoon; 1 omniseksueel cis-genderpersoon; 1 biseksueel cisgenderpersoon; 1 non-binair persoon die op vrouwen valt; 1 non-binair lesbisch/genderqueer persoon; 1 biseksueel persoon die nog niet over de genderidentiteit uit is.

Respons en representativiteit

In dit onderzoek is er specifiek gekeken naar lhbtqia+ personen, woonachtig in de gemeente Arnhem. Deze zijn geselecteerd uit de provinciale dataset. Bij de werving van respondenten was het niet mogelijk om een willekeurige steekproef te nemen van de totale populatie lhbtqia+ personen in de provincies. Seksuele voorkeur en genderidentiteit worden niet centraal geregistreerd. We weten uit eerdere studies (Kuyper, Fernee, & Keuzenkamp, 2016) dat het werven van deelnemers via belangengroepen een vertekening kan veroorzaken. Daarom hebben we in dit onderzoek meerdere en ook andere kanalen gebruikt dan via belangengroepen, waaronder sociale media en minder activistische of lhbtqia+ gerichte netwerken en advertenties in lokale nieuwsbladen. Hierdoor bereiken we een breder spectrum van de populatie.

De resultaten van dit onderzoek zijn in de eerste plaats van toepassing op de respondenten die zijn ondervraagd. Zoals gebruikelijk bij onderzoek naar deze specifieke groep, zijn de cijfers niet exact, maar geven ze een indicatie van de situatie van de gehele lhbtqia+ populatie in Arnhem. Dit onderzoek biedt een unieke analyse van het welzijn van lhbtqia+ inwoners, waardoor algemene patronen met betrouwbaarheid kunnen worden vastgesteld en gegeneraliseerd. Desondanks is het belangrijk om voorzichtig te zijn bij het generaliseren van individuele en specifieke cijfers naar de gehele lhbtqia+ populatie in gemeente Arnhem, waarbij altijd rekening moet worden gehouden met een bepaalde mate van nauwkeurigheidsmarge.

Weging

Om eventuele over- of ondervertegenwoordiging van verschillende achtergrondkenmerken van respondenten te compenseren, zijn de resultaten gewogen op basis van geslacht en leeftijd van de respondenten. Het toepassen van weging is een gebruikelijke methode in onderzoek, vooral wanneer de steekproef niet volledig willekeurig is samengesteld. Door rekening te houden met de demografische kenmerken van de populatie, kunnen we de resultaten nauwkeuriger interpreteren.

1.4. LEESWIJZER

Dit rapport bevat vier inhoudelijke hoofdstukken met elk een eigen thema. Hoofdstuk 2 geeft duiding aan de ervaren acceptatie en veiligheid. Hoofdstuk 3 gaat over slachtofferschap en handelingsperspectief. Vervolgens zal Hoofdstuk 4 gaan over de betrokkenheid van lhbtqia+ inwoners bij hun woonomgeving en wensen en behoeften met betrekking tot overheidsbeleid. Hoofdstuk 5 gaat over de ervaren acceptatie en veiligheid van biculturele lhbtqia+ personen en behoeften betreft gemeentebeleid. In dit hoofdstuk zullen naast de eerdergenoemde thema's uit de andere hoofdstukken, ook andere relevante ervaringen besproken worden. Het rapport eindigt met een slotwoord in Hoofdstuk 6.

Bij het bestuderen van de tabellen en figuren is het belangrijk voor de lezer om zich ervan bewust te zijn dat het aantal respondenten per vraag kan variëren. Sommige vragen zijn niet aan alle deelnemers gesteld.

HOOFDSTUK 2

ACCEPTATIE EN

VEILIGHEID

2.1. ZELFACCEPTATIE

In Tabel 2.1. geven Arnhemers aan hoe open zij zijn over hun seksuele voorkeur of genderidentiteit, in hoeverre ze zelfacceptatie hebben, en hoe belangrijk hun lhbtqia+ identiteit is voor hun persoonlijke identiteit.

Hoe open zijn lhbtqia+ Arnhemers over hun seksuele voorkeur en/of genderidentiteit in Gelderland en Overijssel? Op een schaal van 1 (volledig gesloten) tot 10 (volledig open) geven zij gemiddeld een 8,2. Cisgender lhb+ geven hun openheid gemiddeld een 8,4. De openheid van niet-cisgender personen ligt, zoals verwacht, aanzienlijk lager met een 6,9.

De meeste biculturele lhbtqia+ respondenten uit de interviews gaven aan niet volledig open te zijn over hun lhbtqia+ identiteit naar vreemden. Dit geldt bijvoorbeeld voor op het werk en in de wijk met burens. Dit had vaak te maken met het gevoel van onzekerheid of de betreffende personen wel acceptierend zouden zijn tegenover lhbtqia+ personen in het algemeen.

Wanneer we kijken naar de zelfacceptatie zien we eenzelfde beeld als gemiddeld in Gelderland. Cisgender lhb+ hebben een hogere zelfacceptatie (9,4) dan niet-cisgender personen (8,4).

Tenslotte zien we dat de lhbtqia+ identiteit voor lhb+ personen uit Arnhem iets belangrijker is voor hun identiteit vergeleken met Gelderland, zij geven dit een 7,9. Voor niet-cisgender personen ligt dit nog hoger, zij geven dit een 8,7.

Tabel 2.1. Openheid, zelfacceptatie en identiteit

	GELDERLAND	ARNHEM	LHB+	NIET-CIS
Openheid seksuele voorkeur (1-10)	8,1	8,2	8,4	
Openheid genderidentiteit (1-10)	8,6	8,7		6,9
Zelfacceptatie seksuele voorkeur (1-10)	9,3	9,3	9,4	
Zelfacceptatie genderidentiteit (1-10)	9,4	9,3		8,4
Lhbtqia+ identiteit belangrijk voor identiteit (1-10)	7,4	7,8	7,9	8,7

2.2. ACCEPTATIE IN RELATIE EN CONTEXTEN

In Tabel 2.2. is weergegeven hoe personen uit Arnhem hun ervaren acceptatie waarderen in verschillende contexten. Ook is de ontwikkeling tussen 2021 en 2023 weergegeven in Arnhem. Het overkoepelende beeld lijkt te zijn dat lhbtqia+ personen in Arnhem in alle contexten een vergelijkbaar of wat lager cijfer geven aan hun acceptatie dan gemiddeld in Gelderland. Wanneer we de cijfers uit 2023 vergelijken met 2021 valt op dat niet-cisgender personen, op de sportclub na, in alle contexten een lagere acceptatie ervaren.

De gemiddelde ervaren acceptatie van lhbtqia+ personen in 2023 binnen **families** in Arnhem lijkt iets overeen te komen met het gemiddelde in Gelderland. Wel zien we een verschil tussen de cisgender lhb+ personen en niet-cisgender personen. Zo ervaren cisgender lhb+ personen gemiddeld een hogere acceptatie. Ouders krijgen een 8,4; broers en zussen scoren wat hoger met een 8,6, en andere familieleden krijgen een 8. Voor niet-cis personen is dit anders. Zij geven de acceptatie van hun ouders een 7,1, hun broers en zussen een 7,4, en van andere familieleden een 6,5. Ook is opvallend dat deze cijfers ten opzichte van 2021 lager zijn geworden. De ervaren acceptatie in context van de familie lijkt te zijn afgenomen bij niet-cisgender personen.

Zoals overeenkomend met de provinciale monitor wordt de acceptatie van **vrienden** als hoogst ervaren bij beide groepen. Cisgender lhb+ waarden de acceptatie van hen met een 9,5 en niet-cisgender personen met een 8,7 in 2023.

Op het terrein van **onderwijs** lijkt de ervaren acceptatie van niet-cisgender personen sterk afgenomen. Zij ervaren de acceptatie van klasgenoten en docenten als lager dan in 2021. In 2023 is de acceptatie respectievelijk 4,8 en 4,9. Een belangrijke kanttekening is dat in 2021 de vraag anders is gesteld. Maar dit maakt de meting van 2023 niet minder betrouwbaar.

Eenzelfde soort trend zien we in ervaren acceptatie tijdens het **uitgaan**. In 2023 geven cisgender lhb+ personen uit Arnhem dit gemiddeld een 7,2, gelijk aan de Gelderse ervaring. Niet-cisgender personen rapporteren een ervaren acceptatie van 5,5. Deze ervaren acceptatie is daarnaast ook een punt achteruitgegaan ten opzichte van 2021.

Over het algemeen voel ik me best wel veilig. Vooral als we met elkaar zijn. Als we een borrel hebben in café Bosch, voelt dat gewoon prima. Maar ik merk dat als we verplaatsen dat ik dan minder veiligheid ervaar. [...]

Binnen **sportverenigingen en sportscholen** zien we dat respondenten in Arnhem wat negatiever rapporteren over hun ervaren acceptatie dan gemiddeld in het Gelderland. Ze geven hun ervaring een 7,3, ten opzichte van het Gelders gemiddelde van 7,8. Voor niet-cisgender personen ligt dit cijfer aanzienlijk lager (6,2 in 2023) maar lijkt dit wel gestegen ten opzichte van 2021 toen de ervaren acceptatie een 5,8 was.

Tot slot rapporteren lhbtq+ personen in Arnhem lager over hun acceptatie binnen hun **geloofsgemeenschappen**. Waar dit in 2021 nog een 6,8 kreeg, is dit nu gedaald tot een 5,7. Dit is opvallend in vergelijking met juist een gestegen gemiddelde in Gelderland tussen 2021 en 2023. Niet-cisgender personen gaven hun ervaren acceptatie binnen hun geloofsgemeenschappen een zeer laag cijfer in 2023 (ook ten opzichte van 2021). Houdt hierbij wel rekening met het feit dat dit cijfers gebaseerd is op een lager aantal respondenten. De ervaren acceptatie van cisgender lhb+ in de geloofsgemeenschap ligt aanzienlijk hoger in 2023 (5,8) maar ook weer relatief lager ten opzichte van 2021 (6,8).

Tabel 2.2. Ervaren acceptatie in verschillende contexten en ontwikkeling 2021-2023.

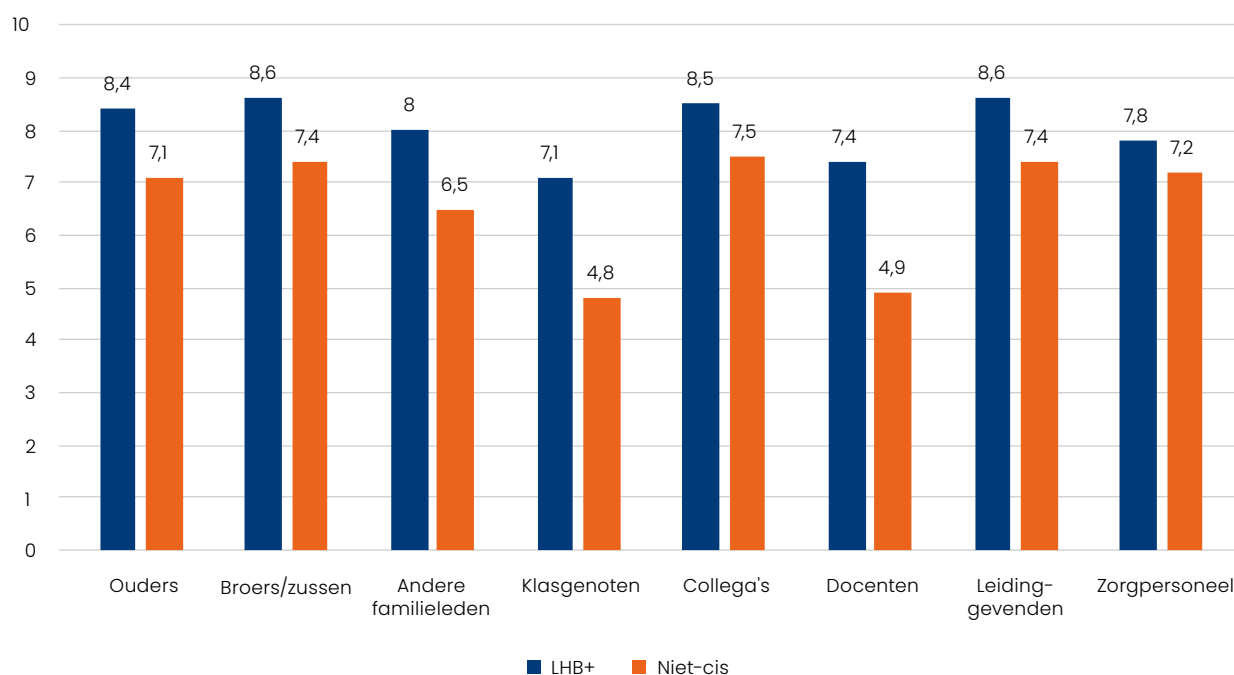
1= helemaal geen acceptatie, 10= volledige acceptatie

	GELDERLAND		ARNHEM		LHB+		NIET-CIS	
	2021	2023	2021	2023	2021	2023	2021	2023
Ouders	8,4	8,1	8,3	8,2	8,2	8,4	7,4	7,1
Broers/zussen	8,8	8,5	8,9	8,5	8,8	8,6	8,0	7,4
Andere familieleden	8,1	8,0	8,0	7,8	8,0	8,0	6,9	6,5
Vrienden	9,3	9,3	9,3	9,4	9,3	9,5	9,0	8,7
Klasgenoten	8,4	7,4		6,9		7,1		4,8
Collega's		8,4	8,4 ¹	8,4	8,4 ¹	8,5	7,7	7,5
Docenten	8,5	7,8		7,2		7,4		4,9
Leidinggevenden		8,4	8,7 ¹	8,4	8,7 ¹	8,6	7,4	7,4
(Thuis)Zorgpersoneel	-	8,0	- ¹	7,8	- ¹	7,8	- ¹	7,2
Het uitgaan	7,3	7,3	7,1	7,1	7,1	7,2	6,5	5,5
Mijn sportvereniging/ sportschool	7,8	7,8	7,4	7,3	7,4	7,4	5,8	6,2
Mijn geloofsgemeenschap	5,6	6,2	6,8	5,7	6,8	5,8	3,5	2,1
Mijn buurt/wijk	7,7	7,6	7,5	7,2	7,5	7,3	6,4	6,2
Mijn stad/dorp	7,4	7,4	7,4	7,3	7,4	7,4	7,0	6,3

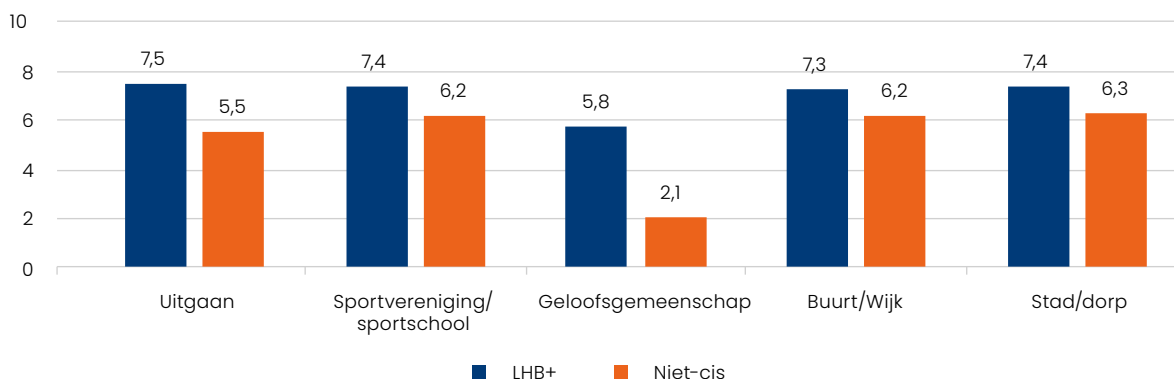
1) in 2021 niet apart uitgevraagd; 2) in 2021 niet uitgevraagd
Cursief: cijfers gebaseerd op een sample van kleiner dan 20 respondenten

In Figuren 2.3. en 2.4. zijn de cijfers uit Tabel 2.2. in beeld gebracht. In Figuur 2.3. is de ervaren acceptatie door verschillende personen uit de omgeving van lhbtq+ personen weergegeven in 2023. In Figuur 2.4. is de ervaren acceptatie van lhbtq+ personen in verschillende situaties weergegeven van 2023.

Figuur 2.3. Ervaren acceptatie in verschillende contexten

Figuur 2.4. Ervaren acceptatie in verschillende contexten

Tabel 2.5. beschrijft de ervaren acceptatie in de buurt/wijk en stad/dorp van lhbtqia+ personen. We maken hierbij onderscheid tussen personen die in de stad (centrum van Arnhem) en stad (buitenwijk van Arnhem) wonen. Er waren te weinig respondenten om uitspraken te kunnen doen over dorpen rondom Arnhem en het buitengebied van Arnhem.

We zien dat lhbtqia+ personen woonachtig in het centrum van Arnhem hun buurt/wijk waarin zij wonen gemiddeld een hoger cijfer (7,4) geven dan personen woonachtig buiten het centrum van Arnhem (6,8). Dit patroon zien we ook terug wanneer we vroegen naar de mate van acceptatie in gemeente Arnhem algemeen. Personen wonend in het centrum van Arnhem ervaren over het algemeen een hogere acceptatie (7,5) in Arnhem dan diegene die in de (buiten)wijken rondom het centrum in Arnhem wonen (7,0).

Tabel 2.5. Ervaren acceptatie in verschillende woonomgevingen

	ARNHEM (CENTRUM)	ARNHEM (BUITENWIJK)
Mijn buurt/wijk	7,4	6,8
Mijn stad/dorp	7,5	7,0

We hebben respondenten vervolgens gevraagd of zij denken dat de houding tegenover cisgender lhb+ en niet-cisgender personen de afgelopen twee jaar positiever, gelijk of juist negatiever is geworden.

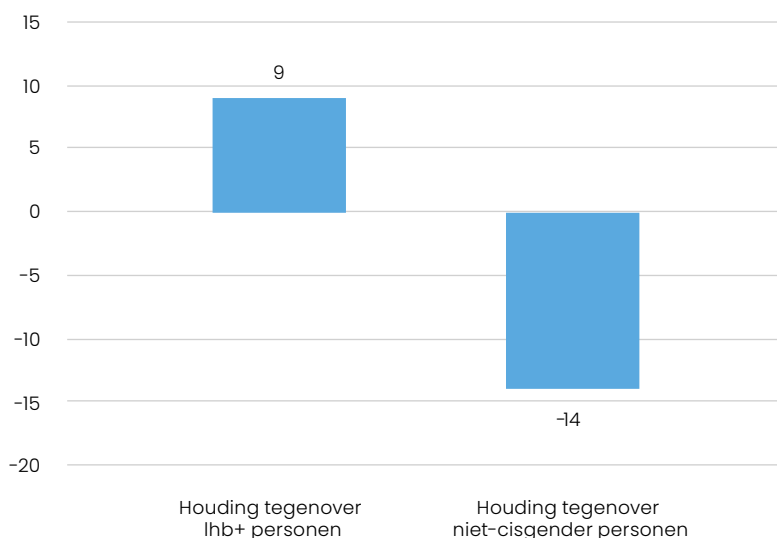
De ontwikkeling van ervaren acceptatie in Arnhem tussen 2021 en 2023 verschilt tussen cisgender lhb+ personen en niet-cisgender personen. Gemiddeld genomen ervaren lhbtqia+ personen een positievere houding ten aanzien van cisgender lhb+ personen in 2023 vergeleken met 2021. Zij ervaren wel een sterk negatievere houding t.a.v. niet-cisgenderpersonen. Als we kijken naar alleen de antwoorden van niet-cisgender respondenten op deze laatste stelling, ervaren zij een nog veel negatievere houding ten aanzien van (omgang met) niet-cisgender personen. In Arnhem is de ervaren acceptatie over de afgelopen twee jaar minder sterk positief en sterker negatief vergeleken met het gemiddelde van Gelderland.

Tabel 2.6. Gepercipieerde ontwikkeling van ervaren acceptatie 2021-2023

	GELDERLAND	ARNHEM	LHB+	NIET-CIS
Houding tegenover (omgang met) mensen met een lesbisch, homoseksueel, biseksueel, asexueel, panseksueel, of andere seksuele identiteit dan heteroseksueel	+12	+9	+7	
Houding tegenover (omgang met) mensen met een transgender of andere genderidentiteit dan cisgender	-7	-14		-32

In Figuur 2.7. is de ontwikkeling van de houding van mensen uit Arnhem tegenover (de omgang met) cisgender lhb+ personen en niet-cisgender personen tussen 2021 en 2023 in beeld gebracht.

Figuur 2.7. Gepercipieerde ontwikkeling van ervaren acceptatie 2021-2023 in Arnhem

2.3. VEILIGHEID

In Tabel 2.8. wordt de veiligheidsbeleving van de respondenten op verschillende plekken in Arnhem weergegeven. 45 procent van cisgender lhb+ geven aan dat ze zich in het algemeen soms tot vaak onveilig voelen. Voor niet-cisgender personen ligt dit percentage hoger, met 65 procent. Ervaringen van onveiligheidsgevoelens in de eigen buurt verschilt sterk tussen Arnhem en Gelderland. In Gelderland rapporteert gemiddeld 15 procent zich soms tot vaak onveilig te voelen in hun eigen buurt. In Arnhem is dit gemiddeld 26 procent. In Arnhem wordt er ook door een relatief grotere groep onveiligheid ervaren op straat. In 2023 is dit 47 procent. In geheel Gelderland ligt dit percentage lager, namelijk 34 procent.

Wanneer we kijken naar de groep niet-cisgender personen zien we dat zij zich over het algemeen het vaakst onveilig voelen. Op elke bevraagde locatie ligt het aantal niet-cisgender personen dat onveiligheid ervaart met 15 tot 20 procentpunten hoger dan de cisgender lhb+ groep. Zo voelt 44 procent van de niet-cisgenderpersonen zich soms tot vaak onveilig in diens eigen buurt in vergelijking met 25 procent van de cisgender personen.

Tabel 2.8. Veiligheidsbeleving en ontwikkeling tussen 2021 en 2023

Percentage dat zich soms tot vaak onveilig voelt op de volgende plekken in Arnhem.

	GELDERLAND		ARNHEM		LHB+		NIET-CIS	
	2021	2023	2021	2023	2021	2023	2021	2023
Algemeen	- ¹	38	- ¹	45	- ¹	45	- ¹	65
In uw eigen buurt	- ¹	15	- ¹	26	- ¹	25	- ¹	44
Op straat	- ¹	34	52	47	49	48	67	67
In een horecagelegenheid	- ¹	32	42	41	39	41	57	56
In het winkelcentrum	- ¹	24	34	29	32	28	66	55

1) in 2021 niet (op een vergelijkbare manier) uitgevraagd of gerapporteerd

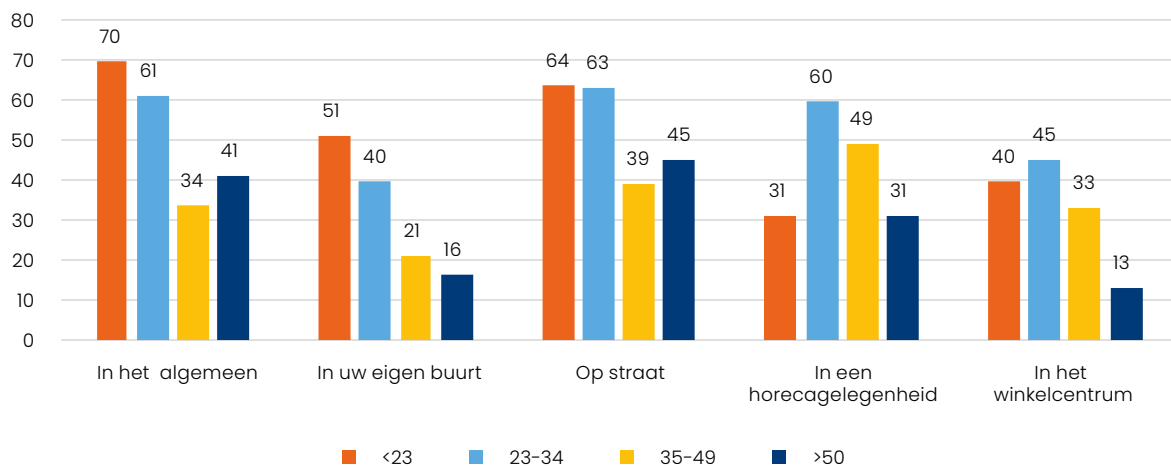
In Figuur 2.9. wordt de veiligheidsbeleving die ook in Tabel 2.8. aan bod kwam, visueel uitgesplitst naar leeftijd.

Het percentage van respondenten dat zich over het algemeen soms tot vaak onveilig voelt is hoog onder personen jonger dan 23 jaar oud. 70 procent van hen geeft aan zich soms tot vaak onveilig te voelen in het algemeen. Ook geeft de meerderheid van deze leeftijdsgroep aan zich soms tot vaak onveilig te voelen op straat (64%) en in hun eigen buurt (51%). De beleving van onveiligheid in horecagelegenheden is lager vergeleken met andere leeftijdsgroepen. Daar geeft 31% van deze leeftijdsgroep aan zich soms tot vaak onveilig te voelen.

Ook in de groep hierboven van 23-34 jaar oud geeft 60% van de respondenten aan zich over het algemeen onveilig te voelen. Een groot deel van deze leeftijdsgroep geeft aan zich soms tot vaak onveilig te voelen op straat (63%) en in een horecagelegenheid (60%).

In de categorie van 35-49 jaar geven minder respondenten aan soms tot vaak een algemeen gevoel van onveiligheid te hebben (34%) ten opzichte van de andere leeftijdsgroepen. In hun eigen buurten is het percentage respondenten dat zich soms tot vaak onveilig voelt ook relatief laag (21%). Een uitschieter in onveiligheidsgevoel zien we bij de horecagelegenheid (49%).

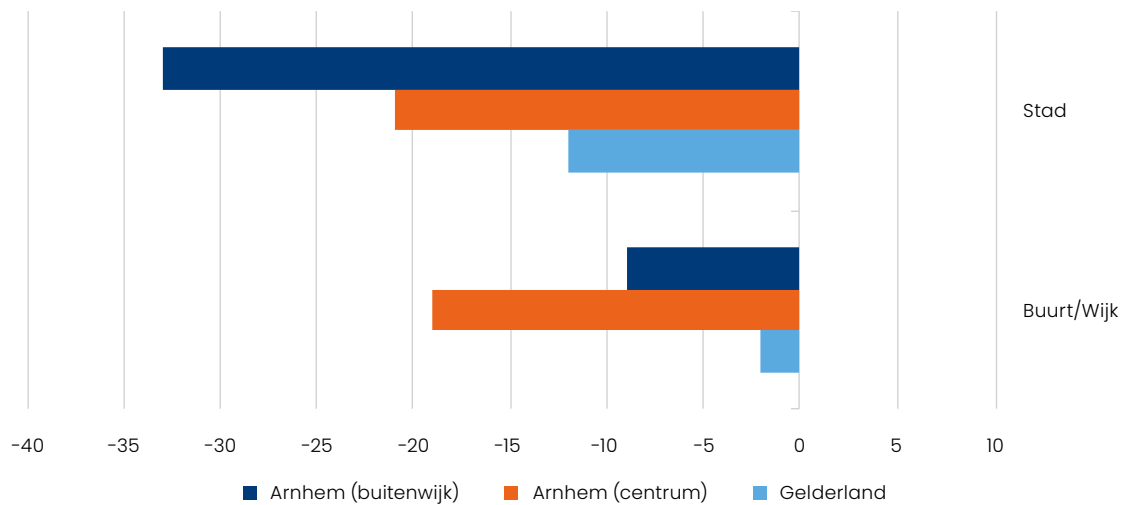
Figuur 2.9. Veiligheidsbeleving 2023 per leeftijdscategorie
Percentage respondenten dat zich soms tot vaak onveilig voelt

In Figuur 2.10. kijken we naar de gepercipieerde ontwikkelingen van ervaren veiligheid tussen 2021 en 2023. Ervaren lhbtqi+ personen verandering ten opzichte van 2021 in termen van veiligheidsgevoel? Dit hebben we uitgesplitst naar personen wonend in het centrum of in een buitenwijk van Arnhem. Er komt een duidelijk beeld naar voren. Lhbtqi+ inwoners van Arnhem zijn zich over de afgelopen twee jaar over het algemeen minder veilig gaan voelen in hun buurt/wijk en stad/dorp. Deze afname in veiligheidsgevoelens is opvallend sterker dan gemiddeld in Gelderland.

Personen in die in het centrum van Arnhem wonen zijn zich zowel in hun buurt/wijk (-19 procentpunten) als stad (-21 procentpunten) een stuk onveilig gaan voelen de afgelopen twee jaar. Personen die buiten het centrum wonen ervaren in hun eigen wijk een lichte daling in onveiligheidsgevoelens (-9 procentpunten) maar een sterke daling in veiligheidsgevoelens in de stad (-33 procentpunten). De cijfers bij Figuur 2.10. zijn terug te vinden in Tabel 3 in Bijlage 1.

Figuur 2.10. Gepercipieerde ontwikkeling van ervaren veiligheid 2021–2023.
Ontwikkeling in veiligheidsgevoel ten opzichte van 2021 in procentpunten

2.4. AANBEVELINGEN

De onderstaande aanbevelingen komen voort uit de bevindingen uit Hoofdstuk 2. De aanbevelingen zijn geformuleerd voor de gemeente Arnhem.

Er zijn verschillen in ervaringen van niet-cisgender personen en cisgender lhb+ personen. Niet-cisgender personen zijn onder andere minder open over hun identiteit dan cisgender lhb+ personen. Om hieraan te werken is de volgende aanbeveling geformuleerd:

- Aanbeveling: het is van belang om bij alle uitingen die de gemeente doet voor lhbtqia+ personen en beleidsstukken en beleidsaanbevelingen de lhbtqia+ groep niet als een homogene groep te zien. Erken dat de lhbtqia+ groep bestaat uit verschillende deelidentiteiten, waarbij iedere groep ook andere gedeelde ervaringen heeft. Erken en draag uit dat niet-cisgender personen bestaan en blijf hen expliciet betrekken en benoemen in toekomstige plannen en evenementen gericht op de lhbtqia+ acceptatie.

De lhbtqia+ acceptatie verschilt per context. Specifiek in de setting onderwijs (van klasgenoten en docenten) wordt een lagere acceptatie ervaren. Verhoog de lhbtqia+ acceptatie in het onderwijs:

- Aanbeveling: stimuleer onderwijsinstellingen in Arnhem hun docententeam te informeren en te trainen hoe zij inclusief les kunnen geven en hoe zij om kunnen gaan met discriminatie in de klas. Zorg dat zij via een training of workshop praktische tools aangereikt krijgen om een inclusieve en veilige omgeving te creëren op scholen. In Arnhem zijn verschillende organisaties actief om scholen inclusief te maken.
- Aanbeveling: om het voor onderwijsinstellingen gemakkelijker te maken om voorlichtingen op school te organiseren, kan het waardevol zijn om een gestroomlijnd proces te hebben waarbij scholen niet elk jaar opnieuw zelf contact moeten zoeken met voorlichtingsaanbieders. Op dezelfde manier zou het voor aanbieders van voorlichting helpend zijn als niet elke school individueel contact hoeft te leggen om een voorlichting te organiseren. Dit kan helpen in een meer georganiseerde structurele aanpak van voorlichtingsactiviteiten op scholen.

- Aanbeveling: inventariseer binnen de gemeente Arnhem, bijvoorbeeld afdeling Inclusie en afdeling Onderwijs, of en hoe zij een rol kan spelen in het stimuleren van scholen om voorlichtingen/ lessen te geven over de thema's inclusie, respect en lhbtq+. Op welke manier kan de gemeente scholen herinneren aan hun wettelijke taak dat scholen moeten zorgen voor sociale veiligheid én dat ze aandacht geven aan seksuele diversiteit in het onderwijs (als onderdeel van Sociaal veilig klimaat en burgerschapsvorming).
- Aanbeveling: stimuleer vertrouwenspersonen binnen onderwijsinstellingen om zich goed te (laten) informeren over discriminatie en seksuele en genderdiversiteit. Hierdoor zijn zij beter in staat om een inclusieve en ondersteunende omgeving te creëren voor alle leerlingen waarin zij zich veilig voelen om zichzelf te zijn en vrijuit te kunnen praten over hun seksuele oriëntatie en genderidentiteit. Deze kennis stelt vertrouwenspersonen in staat om adequaat te reageren op eventuele problemen of discriminatie die zich voordoen en om gepaste ondersteuning te bieden aan leerlingen die dit nodig hebben.
- Aanbeveling: Bied vertrouwenspersonen binnen onderwijsinstellingen een overzicht aan, zoals een sociale kaart, waarin organisaties vermeld staan die leerlingen/studenten kunnen bijstaan bij vragen over seksuele en genderdiversiteit, maar ook bij ervaringen van discriminatie in het algemeen.
- Aanbeveling: ga in gesprek met de PABO-opleiding van Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN) om te onderzoeken op welke manier zij de docenten in opleiding informeren over hoe je een inclusieve en veilige omgeving creëert in een klas, hoe je het gesprek over diversiteit en respect kan aangaan.

Naast het onderwijs wordt ook in de horeca een lage(re) acceptatie ervaren. Om bezig te gaan met het verhogen van de acceptatie kan de gemeente aan de slag gaan met de volgende aanbevelingen:

- Aanbeveling: zorg ervoor dat horecagelegenheden in Arnhem de mogelijkheid hebben om duidelijk te laten zien dat ze tegen discriminatie zijn en voor inclusie staan. Dit kan bijvoorbeeld worden gedaan door het maken van een herkenbaar (klein) bordje met een boodschap zoals *Iedereen is welkom hier* of *we tolereren hier geen discriminatie*. Moedig horecagelegenheden aan om dit bordje bij de deur te plaatsen. Dit bordje fungeert als een symbool van inclusiviteit en verwelkomt alle bezoekers. Het is een signaal dat een horecagelegenheid zich expliciet uitspreekt tegen discriminatie. Bovendien maakt het hebben van een dergelijk bordje het voor personeel en bezoekers gemakkelijker om actie te ondernemen als er toch sprake is van discriminatie. Het tonen van dit bordje kan gezien worden als een commitment van de horecagelegenheid om een veilige en gastvrije omgeving te bieden voor iedereen. Het is van belang om deze boodschap zichtbaar te maken en een oproep te doen aan andere horecagelegenheden om hetzelfde te doen. Door deze maatregel te nemen, kan de boodschap van inclusiviteit en anti-discriminatie een breed publiek bereiken, waardoor de veiligheid en het welzijn van alle bezoekers wordt bevorderd.
- Aanbeveling: geef hierbij extra aandacht aan de horecagelegenheden die zich niet in het centrum van Arnhem bevinden.

Daarnaast ervaren lhbtq+ personen een lage(re) acceptatie in de sport. Er kan gedacht worden aan de volgende interventies:

- Aanbeveling: de gemeente Arnhem heeft een lokaal sportakkoord opgesteld (Gemeente Arnhem, 2020)⁸ en een herijking van dit akkoord in 2023 voor de periode 2023- 2026 (Gemeente Arnhem, 2023)⁹. In dit sportakkoord is er aandacht voor inclusief sporten/ positief sportklimaat. Over lhbtq+ staat in dit document: *Sportaanbieders besteden aandacht in hun gedragsbeleid aan LHBT-vriendelijk gedrag door middel van voorlichtingsbijeenkomsten*. Verder staat er niet beschreven over door wie deze bijeenkomsten georganiseerd worden, wie de doelgroep is binnen de vereniging en hoe deze voorlichtingen vormgegeven zijn. Inventariseer of de voorlichtingsbijeenkomsten al gegeven zijn aan sportverenigingen.

⁸ Gemeente Arnhem. (2020). *Sport en bewegakkoord gemeente Arnhem*. Geraadpleegd op 20 februari 2024, van <https://www.sportinarnhem.nl/media/4mvjo3dy/arnhems-sportakkoord.pdf>

⁹ Gemeente Arnhem. (2023). *Herijking Sport- en bewegakkoord*.

<https://www.sportinarnhem.nl/media/ranjyt5s/20230629-herijking-sportakkoord-arnhem-totaal-definitief.pdf>

- Aanbeveling: stimuleer verenigingen om trainers te informeren over hoe een inclusief sportklimaat te creëren. Zorg voor handvatten zodat trainers aan het begin van een seizoen op een goeie manier inclusief sporten bespreekbaar kunnen maken. Zie hiervoor de vele tools van het NOCNSF en Alliantie gelijke spelen¹⁰.
- Aanbeveling: moedig verenigingen aan om individuele kleedkamers te creëren, aangezien een aanzienlijk aantal lhbtq+ personen dit als belangrijk en wenselijk beschouwt. Het ontbreken van individuele kleedkamers wordt vaak genoemd als een obstakel voor lhbtq+ personen die graag sport willen beoefenen (Hasselt et al., 2023¹¹; Spierings et al., 2021¹²).

Lhbtq+ personen geven aan een lage(re) acceptatie te ervaren in de zorg. Het is belangrijk om in te zetten op (de toegankelijkheid van) lhbtq+ sensitieve zorg:

- Aanbeveling: informeer (huis)artsen in Arnhem die het belangrijk vinden om diversiteit meer zichtbaar te maken over de stichting Roze in Wit. Dit is een organisatie waar artsen in opleiding, basisartsen en artsen zich kunnen aanmelden zodat zij vindbaar zijn voor personen die opzoek zijn naar een arts die openstaat tegenover seksuele en genderdiversiteiten. Hierdoor kunnen inwoners van Arnhem makkelijker (huis)artsen vinden die hier open voor staan.
- Aanbeveling: stimuleer voorlichting over lhbtq+ in verzorgingstehuizen.

Het veiligheidsgevoel in de openbare ruimte, met name buiten het centrum van Arnhem is relatief laag:

- Aanbeveling: zorg voor meer (zichtbare) aandacht voor veiligheid van lhbtq+ personen in de wijken buiten het centrum van Arnhem. Wanneer er activiteiten worden georganiseerd ten behoeve van de zichtbaarheid of acceptatie van lhbtq+ personen. Dit kan bijvoorbeeld tijdens Coming in Week, zorg dan voor genoeg activiteiten in verschillende wijken buiten het centrum van Arnhem om op deze manier deze wijken te betrekken.

¹⁰ NOCNSF (2023). *Wat doet de Alliantie Gelijkspelen*. Geraadpleegd op 20 februari 2024, van <https://nocnsf.nl/diversiteit-en-inclusie/alliantie-gelijkspelen>

¹¹ Hasselt, M., Spierings, N., van Hilten-Rutten, E., & de Koning, O. (2023). *Welzijnsmonitor LHBTQIA+ 2023 Gelderland en Overijssel*. Geraadpleegd van <https://vizieroost.nl/publicaties/welzijnsmonitor-lhbtqia-2023-gelderland-en-overijssel/>

¹² Spierings, N., van Hilten-Rutten, E. & Hasselt, M. (2021). *Welzijnsonderzoek LHBTQIA+ 2021 Gelderland en Overijssel*. Geraadpleegd van <https://vizieroost.nl/wp-content/uploads/2021/10/Onderzoeksrapport-Welzijn-LHBTQIA-Vizier-en-RU.pdf>

HOOFDSTUK 3

SLACHTOFFERSCHAP

EN HANDELINGS-

PERSPECTIEF

3.1. ERVARINGEN MET ONGEWENST GEDRAG

We hebben gevraagd of, en zo ja welke vormen van ongewenst gedrag respondenten uit Arnhem de afgelopen twee jaar hebben meegemaakt vanwege hun seksuele voorkeur en/of genderidentiteit. In Tabel 3.1. wordt onderscheid gemaakt tussen lichte vormen en ernstigere vormen van ongewenst gedrag. De antwoordopties *regelmatig tot vaak* worden gerapporteerd voor de 'lichte' vormen van ongewenst gedrag. Voor de ernstigere vormen van ongewenst gedrag bevatten de percentages ook de categorie *wel eens*.

Het aantal personen in Arnhem dat de afgelopen twee jaar een lichte vorm van ongewenst gedrag heeft meegemaakt lijkt overeen te komen met het gemiddelde in Gelderland in 2023. Alleen lijken lhbtq+ personen uit Arnhem wel vaker *uitschelden, uitlachen of pesterijen* meegemaakt te hebben. In Gelderland is dit gemiddeld 8 procent en in Arnhem 14 procent. Niet-cisgender personen rapporteren een hoger percentage slachtofferschap dan cisgender lhb+ personen. Zo heeft bijvoorbeeld bijna de helft van hen regelmatig tot vaak te maken gehad met *afkeurende blikken* vergeleken met 17 procent van de cisgender lhb+ personen.

Bij de ernstigere vormen van ongewenst gedrag moeten we voorzichtig zijn met conclusies trekken op basis van onderstaande cijfers. Dit vanwege het lage aantal respondenten dat slachtoffer is geworden van *bedreiging, vernieling, seksuele en/of lichamelijke mishandeling*. Dit geldt met name voor de groep niet-cisgender personen.

In Arnhem geeft een groter aantal respondenten aan dat ze te maken hebben gehad met verschillende vormen van ernstig ongewenst gedrag in vergelijking met inwoners van Gelderland. In Gelderland heeft gemiddeld 13 procent wel eens tot vaak te maken gehad met bedreiging in de afgelopen twee jaar. In Arnhem is dit percentage 23 procent. In Gelderland is 4 procent slachtoffer geworden van lichamelijke mishandeling en in Arnhem 7 procent.

Tabel 3.1. Slachtofferschap en ontwikkeling 2021-2023.

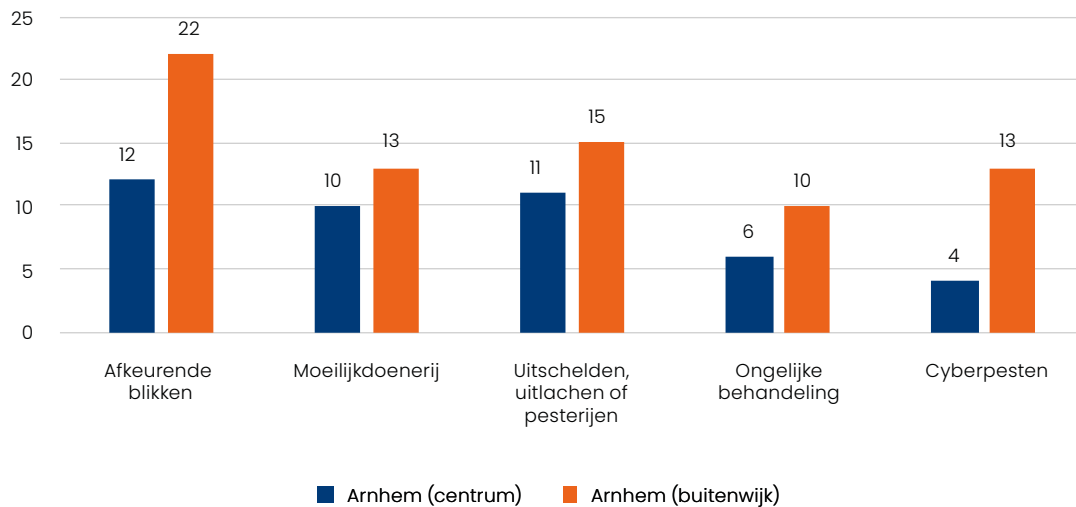
Afgelopen 2 jaar ben ik slachtoffer geweest van:

	GELDERLAND		ARNHEM		LHB+		NIET-CIS	
	2021	2023	2021	2023	2021	2023	2021	2023
% Regelmatig tot vaak								
Afkeurende blikken	17	17	24	17	23	17	53	46
Moeilijkdoenerij	12	10	14	12	15	12	26	30
Uitschelden, uitlachen of pesterijen	7	8	10	14	11	13	17	28
Ongelijke behandeling	9	8	6	8	6	7	23	23
Cyberpesten	-1	4	-1	8	-1	7	-1	26
% Wel eens/ regelmatig/ vaak								
Bedreiging	3,3	13	16	23	16	23	32	47
Vernieling van eigendommen	0,6	6	4	9	5	10	0	11
Seksuele mishandeling	0,8	4	3	5	3	5	3	12
Lichamelijke mishandeling	0,7	4	1	7	1	8	0	10

1) In 2021 is cyberpesten niet vergelijkbaar uitgevraagd.
Cursief: cijfers gebaseerd op een sample van kleiner dan 20 respondenten
Weet niet is niet meegenomen.

In Figuur 3.2. worden de lichtere vormen van slachtofferschap gerapporteerd in combinatie met de woonomgeving van de respondent. Lhbtq+ personen woonachtig in de buitenwijken van Arnhem geven vaker aan regelmatig tot vaak slachtoffer te zijn van ongewenst gedrag dan respondenten in het centrum van Arnhem. 12 procent van de respondenten woonachtig in het centrum van Arnhem heeft de afgelopen twee jaar regelmatig tot vaak te maken gehad met afkeurende blikken. In de buitenwijken van Arnhem is dit 22 procent.

Figuur 3.2. Slachtofferschap per woonomgeving in Arnhem.
Percentage dat regelmatig tot vaak slachtoffer is van ongewenst gedrag

3.2. HANDELINGSPERSPECTIEF

Wanneer respondenten te maken kregen met een van de eerdergenoemde vormen van ongewenst gedrag werd hen gevraagd wat zij vervolgens gedaan hebben. In Tabel 3.3. zijn de handelingen gepresenteerd per vorm van ongewenst gedrag. In het geval dat men een melding of aangifte had gedaan bij de politie kon er ook aangegeven worden of men zich serieus genomen voelde door de politie.

Een aanzienlijk deel van de respondenten geeft aan niets te hebben gedaan en geen hulp te hebben gezocht naar aanleiding van ongewenst gedrag. Bij de wat 'lichtere' en 'moeilijk te bewijzen' vormen van ongewenst gedrag zoals bijvoorbeeld 'afkeurende blikken' en 'moeilijkdoenerij' heeft respectievelijk 78 procent en 55 procent er niks mee gedaan. Daarnaast geeft ook 44 procent van de respondenten aan niets gedaan te hebben bij gevallen van ongelijke behandeling. Maar ook bij de ernstigere vormen van ongewenst gedrag heeft een aanzienlijke groep niks gedaan. Gezien de ernst van gebeurtenissen is dit opvallend.

Als personen wel iets doen naar aanleiding van een ervaring dan zoeken ze vaak hulp bij familie en/of vrienden. Na het meemaken cyberpesten geeft 17 procent aan bij hen hulp te zoeken. Ook een deel van de mensen gaat het gesprek aan met de dader. Bijvoorbeeld na een ervaring van ongelijke behandeling gaat 23 procent in gesprek met de dader.

Tabel 3.3. Handelingsperspectief bij ongewenst gedrag

	NIKS	GESPREK MET DADER AANGAAN	HULP ZOEKEN BIJ OMSTANDERS	HULP ZOEKEN BIJ FAMILIE/ VRIENDEN	MELDEN BIJ BETROKKEN INSTANTIE	MELDEN BIJ ONAFHANKELIJKE INSTANTIE	MELDING/ AANGIFTE BIJ POLITIE	VOELDE ME SERIEUS GENOMEN DOOR DE POLITIE (% (HELEMAAL) MEEEENS)
Afkeurende blikken	78	11	2	6	2	2	4	25
Moeilijkdoenerij	55	19	10	17	1	2	6	
Uitschelden, uitlachen of pesterijen	56	13	5	16	3	6	11	
Ongelijke behandeling	44	23	7	17	13	5	3	
Cyberpesten	48	26	6	21	8	9	9	29
Bedreiging	32	7	15	28	3	13	45	
Vernieling van eigendommen	33	7	19	26	0	12	36	
Seksuele mishandeling	47	3	19	27	4	0	42	
Lichamelijke mishandeling	8	0	30	59	0	15	68	

Cursief: cijfers gebaseerd op een sample van kleiner dan 20 respondenten

Wel of niet melden/ aangifte bij de politie

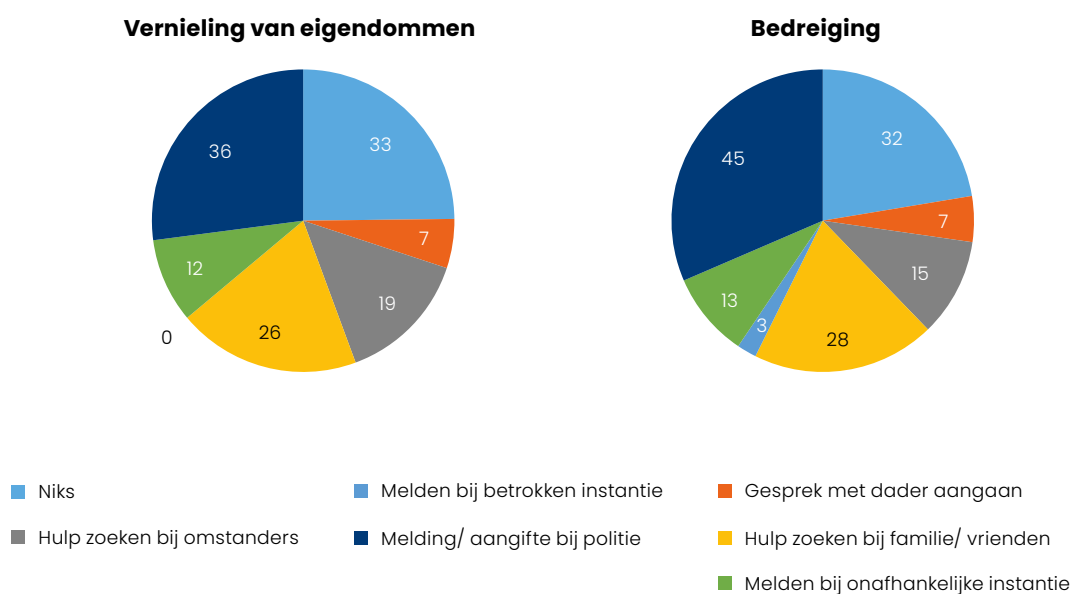
De ervaring van bedreiging, bekladding, vernieling van eigendommen, seksuele mishandeling of/en lichamelijke mishandeling kan een aanzienlijke impact hebben. Dit zijn dusdanig ernstige gebeurtenissen waarbij het gebruikelijk zou zijn om dit te melden of aangifte te doen bij de politie. Desondanks hebben veel personen hiervan geen melding gemaakt of aangifte gedaan.

Van de personen die een ervaring hadden met bedreiging, vernieling van eigendommen, seksuele mishandeling en lichamelijke mishandeling, deed respectievelijk 45, 36, 42 en 68 procent aangifte of een melding bij de politie.

Van de personen die wel een aangifte of melding hebben gedaan bij de politie wegens bedreiging, vernieling, seksuele of lichamelijke mishandeling, voelde slechts 29 procent zich serieus genomen door de politie. Hoewel dit een zorgwekkende situatie is, komt dit overeen met de cijfers die provinciaal worden gerapporteerd.

In Figuur 3.4. worden de handelingen bij vernieling van eigendommen en bedreiging in beeld gebracht.

Figuur 3.4. Handelingsperspectief bij vernieling van eigendommen en bedreiging

Een groot deel van de respondenten heeft geen contact gezocht met de politie. In Tabel 3.5. worden er redenen genoemd waarom mensen geen melding of aangifte hebben gedaan bij de politie van seksuele of lichamelijke mishandeling.

De belangrijkste reden om geen contact op te nemen met de politie is vanwege angst voor de dader(s). 15 procent van de personen geeft aan dat dit een (belangrijke) rol heeft gespeeld. Ook geeft 12 procent aan dat zij verwachtte dat er toch niets mee zou gebeuren of door zou veranderen. 10 procent noemt als reden dat het toch niet te bewijzen was. 9 procent wilde er liever geen tijd meer aan besteden.

Tabel 3.5. Percentage personen dat aangeeft waarom zij seksuele of lichamelijke mishandeling niet gemeld hebben of aangifte hebben gedaan bij de politie.

	SEKSUELE OF LICHAAMELIJKE MISHANDELING
Ik had angst voor de dader(s)	15
Er zou toch niets mee gebeuren of door veranderen	12
Het was toch niet te bewijzen	10
Ik wilde er geen tijd aan besteden	9
Ik was bezorgd over andere negatieve gevolgen	2
Ik vond het niet nodig	2
Ik wist niet hoe/waar ik het kom melden/aangifte kon doen	0
Opgelost door mensen er op aan te spreken	0
Cursief: cijfers gebaseerd op een sample van kleiner dan 20 respondenten	

We hebben mensen die een ervaring hebben gehad met ongewenst gedrag gevraagd naar welke behoeften zij hadden. De antwoorden zijn te zien in Figuur 3.6. hieronder en in Tabel 4 in de bijlage. Ongeveer de helft van hen geeft aan in de eerste plaats te willen dat het ongewenste gedrag stopt. Eveneens geeft ongeveer de helft aan behoefte te hebben aan het delen van hun verhaal. 20 procent van de respondenten wil dat de dader gestraft werd, en ook nog eens 20 procent geeft aan advies te willen over wat ze kunnen doen en wat hun mogelijkheden zijn. 23 procent van de respondenten geeft aan geen behoeften te hebben na het meemaken van het ongewenste gedrag.

**Figuur 3.6. Behoeft naar aanleiding van ongewenst gedrag (meerdere antwoorden mogelijk)
Waar had u behoefte aan na de ervaring van ongewenst gedrag? (%)**

3.3. AANBEVELINGEN

Het ontwikkelen van beleid gericht op het voorkomen van slachtofferschap van ongewenst gedrag dat relateert aan lhbtqi+ identiteit is een lastige uitdaging. Het is van belang te voorkomen dat de focus te veel op het 'slachtoffer' komt te liggen; in plaats daarvan is het van belang het 'daderschap' aan te pakken. Dit vereist voornamelijk inzet op preventie, educatie en bewustwording. Aanbevelingen hieromtrent zijn veelal al geformuleerd in Hoofdstuk 2. Om deze reden doen we naast aanbevelingen voor omstanders ook suggesties om personen die ongewenst gedrag ervaren beter te ondersteunen.

Lhbtqi+ personen geven aan dat ze te maken krijgen met verschillende vormen van ongewenst gedrag. Een deel van deze gedragingen komt voor in de openbare ruimte. Hier is er voor omstanders een mogelijkheid om in te grijpen of actie te ondernemen. Hiermee wordt ongewenst gedrag sneller afgekeurd door het stellen van een duidelijke norm. Het zou helpend zijn om omstanders te voorzien van (meer) tools om in te grijpen bij het zien van ongewenst gedrag in de openbare ruimte.

- Aanbeveling: in Arnhem worden er omstanders trainingen (met trainingsacteurs) georganiseerd door het Meldpunt Seksuele Intimidatie. Het doel van deze omstanders trainingen is om bewustwording te vergroten bij omstanders en hen te informeren over dit meldpunt seksuele intimidatie, voor het geval dat zij hier ooit slachtoffer van worden. Daarnaast worden hen tijdens deze training handvatten aangereikt over hoe ze adequaat kunnen reageren wanneer ze getuige zijn van intimidatie of ander ongewenst gedrag. Het zou goed zijn om te onderzoeken hoe deze training nog effectiever kan worden en meer mensen kan bereiken.

- Aanbeveling: stimuleer kunstprojecten waarbij een positieve sociale norm van diversiteit centraal staat. Uit onderzoek (Felten & Broekroelofs, 2023)¹³ is gebleken dat kunst kan bijdragen aan inleving, empathie en een positieve sociale norm voor diversiteit. Als mensen getuige zijn van het lastigvallen van anderen, kunnen empathie, inlevingsvermogen en een positieve sociale norm hen aanmoedigen om hier iets van te zeggen en bij te dragen aan het creëren van een veilige omgeving.

Van een aantal interventies is wetenschappelijk bewezen dat zij effectief werken:

1. Film, theater, boeken en virtual reality (VR) over ervaringen van mensen die worden gediscrimineerd of ongewenst gedrag meemaken helpt mensen empathie op te wekken die hier zelf niet mee te maken hebben gehad (Felten & Broekroelofs, 2022)¹⁴.
2. Vertel verhalen over vriendschappen tussen mensen die verschillend zijn van elkaar (Felten & Keuzenkamp, 2016)¹⁵.
3. Geef aandacht aan rolmodellen die het goede voorbeeld geven. Personen met gezag of status, die zelf tot de meerderheid behoren, die pleiten voor betere acceptatie van (en/of respectvolle omgang met) mensen waarover vooroordelen bestaan (Felten & Keuzenkamp, 2016)¹⁶.

Een deel van de inwoners van Arnhem die ongewenst gedrag meemaken heeft de behoefte om hun verhaal kwijt te kunnen of om melding te maken bij een onafhankelijk instantie:

- Aanbeveling: zorg ervoor dat de antidiscriminatievoorziening [Vizier/ discriminatie.nl](https://www.vizier.nl/discriminatie) zichtbaarder is in Arnhem. Communiceer hierbij dat zij ook hiervoor bij [Vizier/ discriminatie.nl](https://www.vizier.nl/discriminatie.nl) terecht kunnen.
- Aanbeveling: zorg dat het Meldpunt Seksuele Intimidatie Arnhem beter zichtbaar is.

Zowel uit de provinciale monitor en de interviews met biculturele lhbtq+ personen laat een behoefte zien omtrent het melden van incidenten. Na het meemaken van ongewenst gedrag voelt een aanzienlijk gedeelte van de respondenten zich niet serieus genomen door de politie:

- Aanbeveling: ga het gesprek aan met de politie over de cijfers en ervaringen uit dit onderzoek. Betrek ook Roze in Blauw bij dit gesprek. Onderzoek samen welke stappen de politie kan zetten om een omgeving te creëren waarin mensen die melding maken van een gebeurtenis gerelateerd aan biculturaliteit en lhbtq+ serieus genomen worden en zich gehoord voelen. Bovendien gaven meerdere geïnterviewden aan dat zij zich veiliger zouden voelen om een melding te maken bij de politie wanneer er aandacht en kennis is over lhbtq+. Het is hierbij belangrijk dat degenen die deze hulp aanbieden ook diverse culturele achtergronden hebben.

¹³ Felten, H., & Broekroelofs, R. (2023). Checklist antidiscriminatie-interventies. Geraadpleegd op 20 februari 2024, van <https://www.kis.nl/publicatie/checklist-voor-antidiscriminatie-interventies>

¹⁴ Felten, H., & Broekroelofs, R. (2022). Wat werkt bij het verminderen van discriminatie. Geraadpleegd op 20 februari 2024, van <https://www.kis.nl/publicatie/wat-werkt-bij-het-verminderen-van-discriminatie>

¹⁵ Felten, H., & Keuzenkamp, S. (2016). Goed voorbeeld doet volgen? Geraadpleegd op 20 februari 2024, van <https://www.kis.nl/publicatie/goed-voorbeeld-doet-volgen>

HOOFDSTUK 4. ROL VAN DE WOONOMGEVING EN OVERHEIDSBELEID

4.1. VERBONDENHEID MET DE WOONOMGEVING

We hebben gekeken in hoeverre lhbtqia+ personen in Arnhem zich verbonden voelen met hun woonomgeving. In Tabel 4.1. zien we de mate van algehele verbondenheid met de woonomgeving en de mate van eenzaamheid in de woonomgeving gegeven de lhbtqia+ identiteit.

Lhbtqia+ personen konden een cijfer (1-10) geven aan de algehele verbondenheid die zij ervaren met hun woonplaats. We zien dat lhbtqia+ personen uit Arnhem dit gemiddeld ruim een 7 geven en dit komt overeen met het gemiddelde van Gelderland. Uitgesplitst naar lhbtqia+ identiteit zien we dat cisgender lhb+ personen zich meer verbonden voelen met hun woonplaats (7,5) dan niet-cisgender personen (6,2).

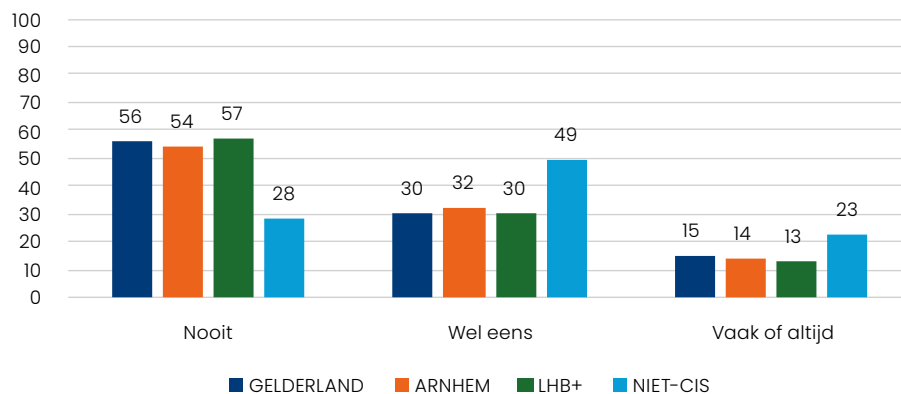
Wanneer we kijken naar de ervaring van eenzaamheid in de woonplaats zien we dat een hoger percentage niet-cisgender personen (49 procent) zich weleens eenzaam voelt in vergelijking met cisgender lhb+ personen (30 procent). Dit zien we ook bij personen die zich vaak of altijd eenzaam voelen. 23 procent van de niet-cisgender personen voelt zich vaak of altijd eenzaam. Bij cisgender lhb+ personen is dit 13 procent.

Tabel 4.1. Verbondenheid en eenzaamheid in Arnhem

	GELDERLAND	ARNHEM	LHB+	NIET-CIS
Algehele verbondenheid woonplaats (1-10)	7,2	7,3	7,5	6,2
Eenzaamheid in woonplaats gegeven lhbti+ identiteit (%)				
Nooit	56	54	57	28
Wel eens	30	32	30	49
Vaak of altijd	15	14	13	23

In Figuur 4.2. wordt de mate van eenzaamheid die ook in Tabel 4.1. aan bod kwam in beeld gebracht.

Figuur 4.2. Eenzaamheid in woonplaats gegeven lhbtqia+ identiteit

We hebben ook gekeken naar de leefomgeving van de lhbtqa+ personen uit Arnhem. Respondenten konden aangeven of ze in het centrum, in een buitenwijk, in een dorp of in een buitengebied/platteland wonen. De categorieën dorp en buitengebied/platteland zijn niet meegenomen in deze tabel door een te laag aantal respondenten in deze categorieën in Arnhem. In Tabel 4.3. wordt de mate van algehele verbonden met de woonplaats en de mate van eenzaamheid van lhbtqa+ personen naar type leefomgeving weergegeven.

De algehele verbondenheid met de woonplaats wordt hoger ervaren in het centrum van Arnhem (7,7) dan in buitenwijken van Arnhem (6,8).

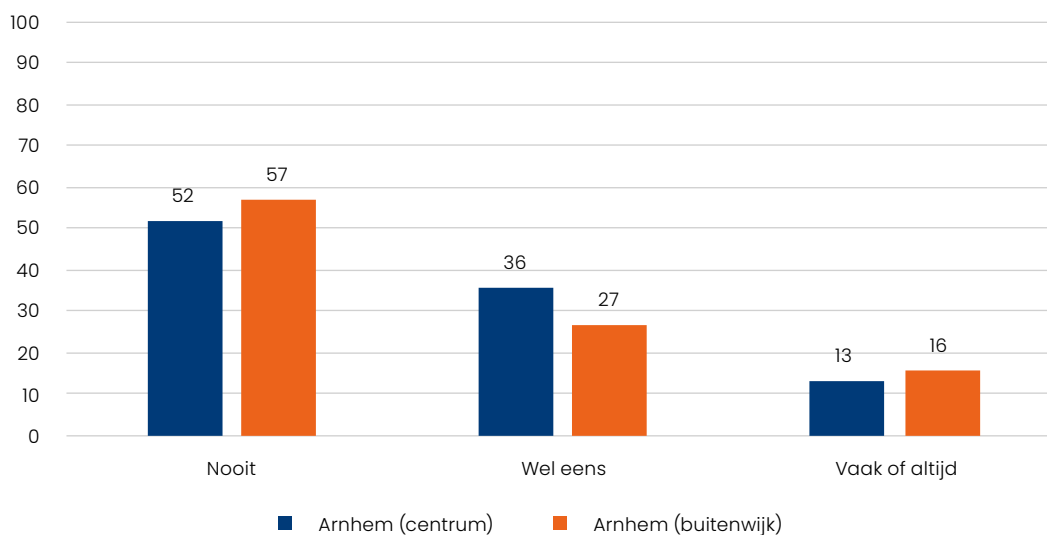
Van de lhbtqa+ personen die in het centrum van Arnhem wonen ervaart 36 procent wel eens eenzaamheid. In de buitenwijken is dit lager, namelijk 27 procent. De percentages van personen die zich vaak of altijd eenzaam voelen liggen dicht bij elkaar, maar zijn iets hoger in de buitenwijken (16 procent) dan in het centrum (13 procent).

Tabel 4.3. Verbondenheid met leefomgeving

	ARNHEM (CENTRUM)	ARNHEM (BUITENWIJK)
Algehele verbondenheid woonplaats (1-10)	7,7	6,8
Eenzaamheid in woonplaats gegeven lhbt+ identiteit (%)		
Nooit	52	57
Wel eens	36	27
Vaak of altijd	13	16

In Figuur 4.4. wordt de mate van eenzaamheid naar leefomgeving die ook in Tabel 4.3. aan bod kwam in beeld gebracht.

Figuur 4.4. Eenzaamheid in woonplaats gegeven lhbtqa+ identiteit (%) naar leefomgeving

4.2. GEMEENTEBELEID

We hebben ook vragen gesteld over de houding van lhbtqia+ personen ten opzichte van lokaal beleid van gemeente Arnhem op het gebied van lhbtqia+. De respondenten kregen verschillende stellingen over hoe zij denken over de inzet van de gemeente voor seksuele diversiteit en genderdiversiteit, over het belang van lokaal beleid en of ze weten waar ze terecht kunnen wanneer ze discriminatie ervaren.

De respondenten konden bij de stellingen aangeven of ze het er helemaal mee oneens tot helemaal mee eens waren. In Tabel 4.5. staat -10 voor helemaal mee oneens en +10 voor helemaal mee eens. Een score 0 geeft aan dat de respondent neutraal is. In Tabel 4.5. geven we de verschillende stellingen weer met de gemiddelde steun per stelling.

Bij de stelling of de gemeente Arnhem genoeg doet voor de acceptatie van seksuele diversiteit zijn lhbtqia+ personen uit Arnhem neutraal. Niet-cisgender personen zijn iets negatiever (-1) dan cisgender lhb+ personen (0). Over de inzet van gemeente Arnhem voor de acceptatie van genderdiversiteit zijn de lhbtqia+ personen iets negatiever (-1) dan over de inzet voor de acceptatie van seksuele diversiteit. Met name niet-cisgender personen zijn negatiever (-3) over de inzet van de gemeente voor de acceptatie van genderdiversiteit.

De stelling over het belang van lokaal beleid voor de aanpak van lhbti+-discriminatie scoort hoog door lhbtqia+ personen uit Arnhem (7). Specifiek geven cisgender lhb+ personen een 7 en niet-cisgender personen een 6. Dit betekent dat ze het eens zijn met de stelling.

Als laatste zien we dat de respondenten neutraal of licht oneens zijn met de stelling of ze weten waar ze in de gemeente Arnhem terecht kunnen als ze te maken krijgen met discriminatie. Respondenten uit Arnhem zijn neutraal (0) en weten daarmee iets beter waar ze terecht kunnen dan respondenten gemiddeld in Gelderland (-1). Uitgesplitst naar lhbtqia+ identiteit zien we dat niet-cisgender personen (-1) iets minder goed weten waar ze terecht kunnen dan cisgender lhb+ personen (0).

Tabel 4.5. Stellingen over gemeentebeleid

	GELDERLAND	ARNHEM	LHB+	NIET-CIS
Ik vind dat de gemeente genoeg doet voor acceptatie van seksuele diversiteit	0	0	0	-1
Ik vind dat de gemeente genoeg doet voor acceptatie van genderdiversiteit	-1	-1	-1	-3
Ik vind dat naast landelijk beleid, lokaal beleid belangrijk is voor de aanpak van lhbti+-discriminatie	6	7	7	6
Ik weet waar ik terecht kan in de gemeente als ik te maken krijg met discriminatie	-1	0	0	-1

We hebben respondenten een aantal beleidssuggesties voorgelegd met de vraag in hoeverre zij het belangrijk vinden dat gemeente Arnhem deze zaken rondom lhbtqia+ beleid regelt en financiert. In Tabel 4.6. zijn de verschillende beleidssuggesties beschreven. De respondenten werd gevraagd om de meest belangrijke voor hen te kiezen. Ze mochten maximaal vier onderwerpen kiezen.

Tabel 4.6. is gerangschikt van meest gekozen beleidsvoorkeuren tot minst gekozen. Voorlichting op scholen is veruit het meest gekozen door respondenten bij de belangrijkste vier beleidsvoorkeuren. Homo-ontmoetingsplekken/cruise areas is het minst gekozen door respondenten bij de belangrijkste vier beleidsvoorkeuren.

Daarnaast vroegen we de respondenten om bij alle beleidsvoorkeuren aan te geven hoe belangrijk ze de dit vinden. De respondenten gaven alle beleidsvoorkeuren een cijfer. Score 1 staat voor heel onbelangrijk en score 10 staat voor heel belangrijk. In Tabel 4.6. hebben we de gemiddelde cijfers weergegeven naar lhbtqi+ identiteit en naar leefomgeving.

Bij zowel de cisgender lhb+ personen als bij de niet-cisgender personen scoren voorlichting op scholen, een beleidsplan voor lhbt+ acceptatie, evenementen voor zichtbaarheid en acceptatie, de vlag uithangen bij regenbooggelegenheden en voorlichting in zorghuizen een 8 of hoger. Het cijfer voor het gratis aanpassen van geslacht in identificatie-documenten ligt bij de niet-cisgender personen (8,4) hoger dan bij de cisgender lhb+ personen (7,5). Hetzelfde geldt voor genderneutrale toiletten in het gemeentehuis en andere openbare ruimten. Dit scoort bij niet-cisgender personen een 7,6 en bij cisgender lhb+ personen een 6,8.

Respondenten die in het centrum wonen of in een buitenwijk van Arnhem geven voorlichting op scholen, een beleidsplan voor lhbt+ acceptatie, evenementen voor zichtbaarheid en acceptatie en de vlag uithangen bij regenbooggelegenheden ook een 8 of hoger. Voorlichting voor zorghuizen ligt bij de verschillende leefomgevingen wat verder uit elkaar. Respondenten uit het centrum geven dit een 8,6 en mensen uit de buitenwijken van Arnhem een 7,8. Genderneutrale toiletten in het gemeentehuis en andere openbare ruimten geven respondenten uit het centrum een lager cijfer dan mensen uit de buitenwijken. Hier geven respondenten uit het centrum een 6,5 en respondenten uit de buitenwijken een 7,6. Als laatste vinden respondenten uit het centrum van Arnhem (6,5) homo-ontmoetingsplekken/cruise areas belangrijker dan mensen uit de buitenwijken (5,7).

**Tabel 4.6. Beleidsvoorkeuren inwoners gemeente Arnhem
(1= heel onbelangrijk, 10= heel belangrijk)**

	LHB+	NIET-CIS	STAD (CENTRUM)	STAD (BUITENWIJK)
Voorlichting op scholen	9,4	9,2	9,4	9,3
Een beleidsplan om acceptatie van lhbt+’ers te stimuleren	8,4	8,2	8,4	8,2
Evenementen voor de zichtbaarheid en acceptatie van lhbt+ personen	8,2	8,4	8,3	8,2
De vlag uithangen bij regenbooggelegenheden zoals coming-out-dag	8,0	7,9	8,0	7,9
Een beleidsadviescommissie lhbt+ beleid met mensen uit de gemeenschap	7,5	7,8	7,5	7,7
Voorlichting in zorghuizen	8,2	8,7	8,6	7,8
Ontmoetingsgroepen	7,5	7,6	7,3	7,7
Gratis geslacht aanpassen in identificatie-documenten	7,5	8,4	7,0	8,3
Website met alle lhbt+ informatie voor uw gemeente	7,7	7,9	7,9	7,4
Safe spaces zoals een roze huis	7,2	7,3	7,3	7,4
Apart politie-aangifte loket voor lhbt+ geweld	7,1	6,9	7,2	7,0
Genderneutrale toiletten in het gemeentehuis en andere openbare ruimten	6,8	7,6	6,5	7,6
Homo-ontmoetingsplekken / cruise areas	6,2	6,4	6,5	5,7

4.3. AANBEVELINGEN

In Hoofdstuk 4 is de verbondenheid met Arnhem besproken en bekeken of en zo ja, welke beleidsmaatregelen belangrijk worden gevonden door lhbtqia+ personen zelf. Veel bevindingen in dit hoofdstuk ondersteunen de in eerdere hoofdstukken geformuleerd beleidsaanbevelingen. Dit kan de gemeente zien als bevestiging en/of aanmoediging van al bestaand beleid of beleid voor de toekomst. Uit Hoofdstuk 4 volgen de aanbevelingen voor de gemeente Arnhem.

Niet-cisgender personen voelen zich minder verbonden met Arnhem en zijn eenzamer. De volgende suggesties voor beleid kunnen helpen om de verbondenheid te vergroten en de eenzaamheidsgevoelens te verlagen:

- Aanbeveling: stimuleer en/of ondersteun de organisatie van evenementen en bijeenkomsten specifiek gericht op niet-cisgender personen.
- Aanbeveling: vergroot de zichtbaarheid en representatie van niet-cisgender personen in uitingen van de gemeente, beleidsvorming en openbare ruimtes. Dit kan bijdragen aan een gevoel van erkenning en herkenning.
- Aanbeveling: gebruik expliciet inclusief taalgebruik in communicatie-uiting vanuit de gemeente en stimuleer partners van de gemeente hetzelfde te doen.
- Aanbeveling: investeer in toegankelijke en laagdrempelige mentale gezondheidszorg en ondersteuningsdiensten die (ook) gericht zijn op niet-cisgender personen. Onderzoek bijvoorbeeld samen met de coaches van Wijkteams Arnhem welke rol zij zouden kunnen spelen in verlagen van de eenzaamheid van niet-cisgender personen. Onderzoek ook of de coaches behoefte hebben aan kennis en training om hen meer handvatten te bieden om personen hierin te helpen en/of door te verwijzen.

Lhbtqia+ personen die woonachtig zijn in de buitenwijken van Arnhem voelen zich minder verbonden met Arnhem dan de personen die wonen in het centrum:

- Aanbeveling: betrek de wijken buiten het centrum explicieter in beleid met name gericht op kunst, cultuur en evenementen gericht op lhbtqia+ inclusie. Deze aanbeveling sluit aan bij de eerdere genoemde aanbevelingen in de hoofdstukken.

Een groot deel van de respondenten geeft aan niet te weten waar ze een ervaring van discriminatie kunnen melden en/of kunnen bespreken:

- Aanbeveling: Stimuleer zichtbaarheid van antidiscriminatievoorziening Vizier/ discriminatie.nl. Zo weten de personen die een ervaring zouden willen melden en/of bespreken ook dat er een voorziening is in Arnhem die dit faciliteert.

Een zeer groot deel lhbtqia+ personen in Arnhem geeft aan het belangrijk te vinden dat de gemeente Arnhem lokaal beleid heeft dat gericht is op de lhbtqia+ gemeenschap:

- Aanbeveling: in 2023 is de Arnhemse Regenboogagenda gepubliceerd¹⁶. Deze agenda is tot stand gekomen door de gemeente in samenwerking met de Arnhemse regenboogpartners en bevat de ambities voor de aankomende jaren. Het is belangrijk dat deze agenda er is en blijft en ook tot uitvoering wordt gebracht.

¹⁶ Gemeente Arnhem. (2023). *Regenboogagenda 2023-2026*. Geraadpleegd op 20 februari 2024, van https://www arnhem.nl/stad_en_wijken/Inclusie_in_Arnhem/LHBTIQ_in_Arnhem

Alle voorgestelde beleidssuggesties in dit onderzoek, zie Tabel 4.5. scoren minimaal een voldoende (>6) en dit betekent dat lhbtqia+ inwoners aangeven het belangrijk te vinden dat gemeente die zaken faciliteert en betaald. Hieronder worden beleidssuggesties gegeven die het vaakst genoemd zijn. Met een groot deel van deze beleidssuggesties is de gemeente Arnhem al bezig en dan kunnen deze aanbevelingen geïnterpreteerd worden als aanmoediging omdat dit wordt gewaardeerd:

- Voorlichting: de meest genoemde beleidsaanbevelingen die respondenten belangrijk vinden is voorlichting op scholen. Ook voorlichting in zorghuizen wordt gezien als belangrijk om het welzijn en de acceptatie van lhbtqia+ personen te verhogen.
- Gratis geslacht aanpassen in identificatiedocumenten.
- Een beleidsplan om acceptatie van lhbtqia+ personen te stimuleren.
- Evenementen om de zichtbaarheid en acceptatie van lhbtqia+ personen te vergroten.
- Vlag uithangen bij regenbooggelegenheden.
- Genderneutrale toiletten in openbare ruimte en het gemeentehuis.
- Een beleidsadviescommissie lhbtqia+ beleid met mensen uit de gemeenschap.
- Ontmoetingsgroepen.
- Website met alle lhbtqia+ informatie in de gemeente.
- Safe spaces zoals een roze huis.
- Apart politie-aangifte loket voor lhbtqia+ geweld.
- Cruise areas.

HOOFDSTUK 5. ERVARINGEN VAN BICULTURELE LHBTIQA+ PERSONEN

Ter aanvulling op de voorgaande hoofdstukken over lhbtq+ personen in Arnhem zijn er zes biculturele lhbt+ inwoners van Arnhem geïnterviewd. De respondenten zijn gevraagd naar hun veiligheidsgevoelens en acceptatiegevoelens in Arnhem. Deze ervaringen worden in dit hoofdstuk besproken. De volgende onderzoeksvragen staan centraal in dit hoofdstuk:

- 1) *Hoe wordt de acceptatie en veiligheid van biculturele lhbtq+ inwoners in Arnhem door henzelf ervaren?*
- 2) *Welke behoeften heeft de biculturele lhbtq+ gemeenschap aan beleidsmaatregelen of andere ondersteuning vanuit de Gemeente Arnhem?*

De volgende definitie van **bicultureel** wordt aangehouden: iemand die zich met twee of meer culturen, etniciteiten of nationaliteiten identificeert, verbonden is of gecategoriseerd wordt (Keers et al., 2023)¹⁷.

5.1. PROFIEL VAN DE RESPONDENTEN

De groep van de zes geïnterviewden bestond uit biculturele lhbtq+ respondenten tussen de 19 en 58 jaar oud. De respondenten woonden allen in Arnhem, dit varieerde van 40 jaar wonend in Arnhem, een paar jaar wonend in Arnhem, tot enkele maanden wonend in Arnhem.

De respondentengroep was divers. De respondenten identificeerden zich allen als bicultureel. Sommige van de respondenten identificeerde zich met twee culturen, anderen met meer dan twee, een deel is meertalig opgevoed, anderen identificeren zich met meerdere etniciteiten, een deel identificeerde zich met de christelijke kerk of met de islam of beschouwd zichzelf niet als religieus. Drie van de zes respondenten zijn buiten Nederland geboren en getogen.

De seksuele gerichtheid van de respondenten varieert tussen queer, biseksueel, lesbisch, omniseksueel en homoseksueel. Een aantal respondenten zijn nog zoekende in hun seksuele gerichtheid. De respondentengroep bestaat uit cisgender personen, niet-cisgender en personen die nog niet uit zijn over hun genderidentiteit.

5.2. INTERSECTIONALITEIT

In de volgende paragrafen worden de identiteiten bicultureel en lhbtq+ los van elkaar behandeld. Deze paragrafen laten zien dat bij de ervaringen van de respondenten soms de lhbtq+ identiteit sterker naar voren komt, dan de biculturele identiteit, of andersom. In andere gevallen zijn deze intersecties tegelijkertijd aanwezig. De interactie tussen verschillende factoren zegt iets over de mate van discriminatie die iemand kan ervaren. Deze paragrafen maken de verschillende lagen van sociale ongelijkheid zichtbaar.

De respondenten gaven aan dat hun ervaringen met lage acceptatie vaker gelinkt is aan één identiteit, (bicultureel of lhbtq+) en niet vaak gecombineerd.

We gebruiken de volgende definitie van intersectionaliteit: onze verschillende identiteiten/categorieën van verschil (ras, klasse, gender, seksualiteit, etc.) beïnvloeden elkaar op materieel, institutioneel en symbolisch niveau met als resultaat dat we op een verschillende manier met discriminatie of machtsposities te maken krijgen (Movisie, 2019)¹⁸.

¹⁷ Keers, T., Jak, L., & Okoro, C. (2023). BIPOC en biculturele lhbt+ personen: Seksuele, sekse- en genderdiversiteit in divers Nederland. In Movisie. <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2023-03/handreiking-lhbt%2B-BIPOC-en-biculturele-lhbt%2B-personen-.pdf>

¹⁸ Movisie. (2019). Intersectionaliteit, wat moeten we ermee? Geraadpleegd op 7 februari 2024, van <https://www.movisie.nl/artikel/intersectionaliteit-wat-moeten-we-ermee>

5.3. DE MATE VAN (ZELF-)ACCEPTATIE BICULTURELE IDENTITEIT

In de Hoofdstukken 2, 3 en 4 zijn de ervaringen met betrekking tot veiligheid en acceptatie van lhbtqia+ personen in Arnhem beschreven. Uit de interviews blijkt dat op sommige vlakken de ervaringen van niet biculturele en wel biculturele lhbtqia+ personen in Arnhem vergelijkbaar zijn.

De mate van zelfacceptatie van respondenten lijkt positief beïnvloed te worden door steun en acceptatie vanuit iemands gezin. Bij biculturele lhbtqia+ personen die veel acceptatie ervaren van hun gezin, is het gevoel van trots op de biculturele lhbtqia+ identiteit sterk aanwezig. Voor respondenten waarbij het gezin niet positief reageerde op diens lhbtqia+ identiteit, duurt het langer voordat er een mate van zelfacceptatie ontstaat.

Het hebben van lhbtqia+ vrienden lijkt ook een sterke positieve invloed te hebben op zelfacceptatie. Een biculturele lhbtqia+ respondent die bijvoorbeeld aangaf geen lhbtqia+ vrienden te hebben en ook niet op de hoogte was van activiteiten in de stad voor lhbtqia+ personen, ervaarde veel minder binding te hebben met de lhbtqia+ gemeenschap en de lhbtqia+ identiteit.

5.4. BICULTURELE LHBTQIA+ PERSONEN

In deze paragraaf wordt beschreven op welke manier ervaringen biculturele lhbtqia+ personen verschillen in vergelijking tot lhbtqia+ personen die niet bicultureel zijn.

Bicultureel zijn is een belangrijke identiteit

Het overgrote deel van de respondenten geeft aan dat hun biculturele identiteit belangrijk onderdeel is van hen als persoon. Biculturaliteit is vaak iets waarmee iemand zich al vanaf een jongere leeftijd identificeert omdat diegene de cultuur (vaak) meekrijgt van diens ouders. Bij sommige personen is de biculturele identiteit aan het uiterlijk te zien. Wanneer zij niet het stereotype Nederlandse uiterlijk hebben en zij worden gezien als 'de ander' versterkt dit logischerwijs het gevoel van anders zijn. Wanneer de biculturele identiteit wordt opgemerkt door anderen, wordt de respondent zich bewuster van deze identiteit.

Bovendien gaf een bicultureel niet-cisgender respondent aan dat diens lhbtqia+ identiteit een belangrijke rol speelt in diens leven vanwege diens uiterlijk. Door de zichtbaarheid van de niet-cisgender identiteit vanwege uiterlijk en kledingstijl merkt de respondent dat omstanders hen als anders ziet. Dit leidde ertoe dat de respondent zich ook als anders ging voelen.

Bij een lhbtqia+ identiteit kan er soms voor gekozen worden om niet over seksuele voorkeur te praten waardoor buitenstaanders minder snel iemand bestempelen als een 'lhbtqia+ persoon'. Echter is het niet altijd mogelijk om beide identiteiten te verbergen waardoor buitenstaanders wel percepties en vooroordelen over een of beide identiteiten kunnen hebben.

Sommige respondenten gaven aan erg trots te zijn op hun biculturele identiteit omdat dit voor hen als een verrijking voelt om een brede kennis te hebben van de wereld. Wanneer andere mensen voornamelijk positief reageren op de biculturele identiteit, draagt dit bij aan de mate waarin de respondent diens eigen culturen waardeert. Deze positieve connotatie geldt vooral voor personen die een Europese of westerse biculturele identiteit hebben, zoals bijvoorbeeld de Engelse. Daarnaast zijn er ook landen waar weinig negatieve connotaties of neutrale connotaties over bestaan buiten Europa. Echter respondenten uit landen die worden geassocieerd met de islam ervaren meer negatieve connotaties.

Ouders en opgroeien

Een aantal respondenten heeft de religie die ze van hun ouders hebben meegekregen, losgelaten vanwege de lage acceptatie van die religieuze gemeenschap richting de lhbtqia+ gemeenschap. Dit gold voor de islam en het christendom. Een respondent gaf aan steun te putten uit de evangelische kerk in Arnhem voor houvast in diens leven. Dit kwam vooral doordat deze persoon weinig contact heeft met de buitenwereld. De respondent gaf aan binnen de evangelische kerk in Arnhem ook contacten te hebben met een lhbtqia+ en biculturele achtergrond. Hierdoor voelde deze respondent zich meer geaccepteerd binnen de kerk.

Biculturele respondenten die zijn opgegroeid met een cultuur die minder tolerant is richting de lhbtqia+ gemeenschap, identificeren zich vaak meer met de cultuur die meer accepterend is richting de lhbtqia+ gemeenschap. Met name de Nederlandse cultuur is vaak genoemd als de cultuur waarmee respondenten zich sterker mee gaan identificeren. Respondenten voelen zich in de Nederlandse cultuur wat vrijer en minder beoordeeld door anderen. Echter na een lange tijd kan er ook ruimte ontstaan om lhbtqia+ en religie wel te combineren. Lhbtqia+ moslims ervaren als groot gemis dat er weinig ontmoetingen zijn met andere lhbtqia+ moslims in Arnhem. Toen deze respondent meer queer biculturele personen tegenkwam kon de respondent deze twee identiteiten beter verenigen.

Wanneer ouders moeite hadden met de lhbtqia+ identiteit van de respondenten, gaven deze respondenten aan dat dit kwam doordat de cultuur van hun ouders meer een wij-cultuur is. Van de respondenten die weinig acceptatie ervaren vanuit hun ouders ervaren voor hun lhbtqia+-identiteit wordt er wel extra veel steun vanuit broers of zussen ervaren.

Bewustzijn intersectionaliteit

Meer dan de helft van de respondenten is zich bewust van hoe de intersectionaliteit van een biculturele identiteit in combinatie met de lhbtqia+ identiteit resulteert in een andere vormen en ervaringen van discriminatie dan bij lhbtqia+ personen zonder biculturele achtergrond

"[...] Ik heb nog het geluk dat ik er best wel hetero uit kan zien. Als ik mijn best doe. Als wit persoon en vloeiend in de Nederlandse taal weet ik dat ik daarin wel voordelen heb vergeleken met vrienden van mij voor die van kleur zijn en bijvoorbeeld transgender zijn. [...] Die hebben het echt al een stuk moeilijker op straat denk ik."

Een respondent gaf aan zich meer Nederlands te voelen in een ander land en in Nederland zich meer te identificeren met diens biculturele identiteit. De manier waarop de omgeving een persoon ziet, lijkt invloed te hebben op hoe de respondent zich identificeert.

"[...] Ik vind het eigenlijk stom als mensen mij als 'de ander' neerzetten. Maar ik zet blijkbaar mijzelf ook neer als een ander. Dus dat is dan toch weer een andere identiteit die je aanneemt."

De respondenten ervaren vooroordelen over hun biculturele identiteit. Vaak wordt gedacht dat de niet-Nederlandse cultuur intolerant is richting lhbtqia+ personen. De respondenten geven aan dat zij ervaren dat dit vooroordeel minder wordt zodra lhbtqia+ personen biculturele lhbtqia+ personen ontmoeten.

Politieke klimaat

De mate van openheid over de biculturele identiteit heeft ook veel te maken met het politieke klimaat van Nederland. Onderstaande quote gaat over iemands biculturele identiteit:

“[...] Toen ik volwassen werd en er in de politiek heel hard werd gesproken over Turkse mensen, kreeg ik het gevoel ‘blijkbaar hoor ik hier niet helemaal. [...] Er waren Turkse rellen waar ik niet achter stond. Rutte zei iets in de trant van ‘rot op naar je eigen land’. [...] Toen dacht ik: blijkbaar kan je het nog zo goed doen als je wilt, maar wordt er uiteindelijk naar je gekeken als buitenlander.”

Bovenstaande quote is een voorbeeld van de integratieparadox. De integratieparadox beschrijft de paradox die ontstaat onder hoogopgeleide migranten. Deze paradox stelt dat het hebben van een goeie sociaaleconomische positie en je bewustzijn van de politieke situatie in een land, helpt bij de integratie in een cultuur. Tegelijkertijd wordt juist deze groep vaker geconfronteerd met uitsluiting en discriminatie, wat de integratie juist bemoeilijkt (KIS, 2022; Geurts et al., 2020)¹⁹.

Verschillende respondenten gaven aan zorgen te hebben over hun veiligheid en acceptatie omdat in november 2023 de Partij voor de Vrijheid (PVV) de grootste partij werd bij de landelijke Tweede Kamer verkiezingen. Ze gaven aan dat ze zich extra veel zorgen maakten omdat ze merkten dat deze uitkomst zowel invloed had op hun biculturele identiteit als op hun lhbtq+ identiteit.

“[...] Mijn beste vriendinnen die ik al heel lang ken, begrijpen niet altijd de dingen die ik meemaak. [...] Bijvoorbeeld nu met die verkiezingen, denk ik, wat gaat dit voor mij betekenen? Gaan we nou een paar stappen achteruit? Je bent er gewoon meer mee bezig waardoor je leven ook op een bepaalde manier daarin gestuurd wordt. Je gaat niet overal op vakantie, je gaat niet overal hand in hand lopen. [...] Je wilt jezelf zijn, maar dat lukt niet altijd.”

5.5. VEILIGHEIDSGEVOELEN IN DE WIJKEN VAN ARNHEM

Respondenten die zelf in de buurt van het centrum wonen of al hun hele leven in Arnhem wonen voelen zich vaker veiliger in het centrum dan personen die in een buitenwijk wonen. Dit sluit ook aan bij de bevindingen eerder in Hoofdstuk 2, Tabel 2.5. Respondenten geven aan dat het veiligheidsgevoel wordt vergroot zodra ze in een groep op stap zijn in vergelijking met wanneer ze alleen over straat lopen. Bij een aantal respondenten werd de ervaren acceptatie van de lhbtq+ identiteit ook verhoogd wanneer er veel in de wijk wordt georganiseerd voor lhbtq+ personen. Als er bijvoorbeeld er regenboogmatten liggen en regenboogvlaggen hangen, ontstaat er een gevoel van herkenning en veiligheid. Hierdoor werd ook het gevoel van de kans op lhbtq+ haat als laag ervaren. Als het gaat om acceptatie en veiligheid in de wijken van Arnhem lijkt het erop dat de lhbtq+ identiteit een grotere rol speelt dan de biculturele identiteit.

Respondenten die zich juist niet erg veilig voelen in het centrum geven aan een vervelende ervaring te hebben meegemaakt in het centrum of verhalen via vrienden gehoord over een onveilige situatie. Hierdoor lijkt hun veiligheidsgevoel lager dan respondenten die weinig tot geen onveilige situaties hebben meegemaakt.

Plekken waar respondenten alerter zijn en zich niet erg veilig voelen zijn: Arnhem-Zuid, Drieslag, de Korenmarkt als het later op de avond is. Ook voelen ze zich in de Steenstraat niet op hun gemak. De onveiligheidsgevoelens op deze plekken hebben te maken met eerdere negatieve ervaring door omstanders met conservatief gedachtengoed richting lhbtq+ personen.

¹⁹ KIS. (2022). *Vaak onbehagen bij tweede generatie met migratieachtergrond*. Geraadpleegd op 29 februari 2024, van <https://www.scp.nl/actueel/nieuws/2022/10/11/vaak-onbehagen-bij-tweede-generatie-met-migratieachtergrond>.
Geurts, N., Davids, T., & Spierings, N. (2020). The lived experience of an integration paradox: why high-skilled migrants from Turkey experience little national belonging in the Netherlands. *Journal Of Ethnic And Migration Studies*, 47(1), 69–87.
<https://doi.org/10.1080/1369183x.2020.1770062>

5.6. VERBONDENHEID EN VEILIGHEIDSGEVOELENS IN ARNHEM

De verbondenheid met Arnhem lag over het algemeen hoog bij respondenten. Dit komt onder anderen vanwege de multiculturele inwoners van Arnhem, waardoor respondenten zich op hun gemak voelen. De respondenten die een lhbtqia+ vriendengroep hadden, benoemden dat dit sterk bij draagt aan de verbondenheid met Arnhem.

Drie respondenten benoemen dat het hebben van een moslim burgemeester die zich actief inzet voor lhbtqia+ acceptatie in Arnhem, hen een prettig gevoel geeft. Dit vindt men erg belangrijk vanwege de beperkte zichtbaarheid van moslims die zich inzetten voor de verbetering van de acceptatie. Respondenten gaven aan dat dit voor biculturele moslims en andere biculturele personen veel steun geeft.

“[...] Er waren heel veel activiteiten, ook in het stadhuis. Waar een Marokkaans Nederlandse heteroseksuele man als burgemeester, heel erg voor de lhbt gemeenschap staat. Dit is toch anders dan mijn algemene beeld van biculturele heteroseksuele mannen. [...]”

Respondenten die hun leven lang al in Arnhem wonen ervaren een hogere mate van veiligheid dan respondenten die pas kort in Arnhem wonen. Een genoemde reden was dat het hebben van vrienden hierbij een belangrijk rol speelt. Daarnaast heb je dan meer algemene kennis is over stad en de wijken.

Aan de andere kant werd bij het verhuizen naar Arnhem vanuit een andere stad ook een sterk gevoel van veiligheid ervaren. Dit kwam doordat hun kennissen en familie in die andere stad geen positieve houding hadden ten opzichte van hun lhbtqia+ identiteit.

“Voor mij persoonlijk voelt Arnhem echt veel fijner dan Stad X. [...] Dit heeft er misschien mee te maken dat mijn ouders in Stad X wonen, dat zij hun netwerk in Stad X hebben. [...] Het was ook een grotere stad. Mensen zien je vaak toch op straat, mensen komen elkaar tegen op straat, in Stad X. [...] Er is een soort gevoel van sociale controle. In Arnhem ken ik echt niemand. [...] Ik hoef mij niet anders voor te doen in Arnhem.”

Een voorbeeld van een ervaring waarbij een respondent zich kwetsbaar voelde was tijdens de Pride Walk in Arnhem.

“De laatste keer dat ik mij wel onveilig voelde, was toen we de pride walk liepen. Want je stelt je wel bloot. Ook al gebeurt er niks. Je weet dat er mensen zijn die daar een mening over hebben. [...] Dan zie je soms blikken van omstanders.”

5.7. DISCRIMINATIE MELDEN

Vier van de zes respondenten kenden antidiscriminatievoorziening Vizier/ discriminatie.nl nog niet en waren niet bekend met de mogelijkheid om een melding van discriminatie. Andere instanties die werden genoemd ter ondersteuning bij het meemaken onveiligheid waren de Luisterlijn en Regionaal Instituut voor Beschermd Wonen.

Een respondent gaf aan bewust geen melding te hebben gemaakt van een bedreigende situatie die diegene meemaakte. Dit besluit werd genomen omdat de bedreiging afkomstig was van personen met een islamitische achtergrond, en de respondent het gevoel had dat deze groep mogelijk ook discriminatie ervaarde in Nederland. Hierdoor koos de respondent ervoor om geen actie te ondernemen.

“[...] Ik vind homofobische of lhbt discriminatie een moeilijk iets. [...] Mensen van islamitische afkomst hebben het moeilijk hier [Nederland]. Dan maakt het moeilijk. Ik wil hen ook gewoon in hun waarde laten. Lhbt is natuurlijk niet een heel groot deel van hun cultuur. [...] Dus daarom heb ik het een beetje zo gelaten. [...]”

5.8. BEHOEFTE VAN DE BICULTURELE LHBTIQA+ GEMEENSCHAP

Wat vaak wordt benoemd is de behoefte aan ontmoetingsplekken voor (biculturele) lhbtqa+ personen in Arnhem. Vier van de zes respondenten gaven aan dat Arnhem weinig van dit soort faciliteiten heeft. Een ontmoetingsplek kan wel bijdragen aan het welzijn en zelfacceptatie van (biculturele) lhbtqa+ personen.

Een faciliteit in Arnhem die benoemd wordt is het COC. Het COC organiseert activiteiten voor de lhbtqa+ gemeenschap. Hier gaan een aantal respondenten (wel eens) heen. Café Colours werd specifiek genoemd als een locatie voornamelijk voor homoseksuele mannen, maar niet als een veilige plek voor mensen die geen man zijn.

Een paar respondenten gaven juist aan dat de gemeente Arnhem wel een aantal activiteiten faciliteert. De respondenten die dit benoemden hadden een behoorlijk netwerk van lhbtqa+ personen in Arnhem. Respondenten die aangaven weinig te zien van activiteiten voor lhbtqa+ personen hadden geen lhbtqa+ vriendengroep. Bovendien gaf een respondenten aan dat het niet spreken van de Nederlandse taal ook een grote barrière vormt om kennis te nemen van activiteiten.

Voor lhbtqa+-feesten gaan veel respondenten naar een andere stad dan Arnhem. Nijmegen werd vaker genoemd als een plek waar een hoge mate van veiligheid wordt ervaren in het nachtleven en waar ook meer aanbod is van lhbtqa+ cafés. Respondenten gaan ook naar grotere steden in de randstad om specifiek lhbtqa+ personen te ontmoeten die ook bicultureel zijn.

5.9. AANBEVELINGEN

De respondenten werd gevraagd wat voor hen de belangrijkste beleidsbehoeften zijn die de gemeente Arnhem faciliteert en/of nog zou kunnen faciliteren. Hieronder worden de drie belangrijkste maatregelen volgens de respondenten toegelicht.

Safe spaces

Veel respondenten geven aan de behoefte te hebben aan safe spaces. Dit is in lijn met de behoefte die sterk naar voren kwam in de Tabel 4.6. De respondenten gaven aan dat het ontmoeten van (biculturele) lhbtqa+ personen een gemis is in Arnhem. Het ontmoeten van deze personen is erg belangrijk vanwege gemeenschappelijke ervaringen. Ook het ontmoeten van nieuwe personen draagt bij aan het ontdekken van de eigen lhbtqa+ identiteit. Hierbij ging het in de eerste plaats over lhbtqa+ personen in het algemeen. Vooral respondenten die negatieve ervaringen hebben met hun culturele achtergrond in combinatie met lhbtqa+, gaven aan sterk de behoefte te voelen om mensen te ontmoeten die dezelfde ervaringen delen.

“Wat echt belangrijk is, en wat ik in mijn leven echt heb gemist, zijn mensen waar ik mij mee kon identificeren. Queer moslims bijvoorbeeld, zijn echt gewoon niet zichtbaar. [...] Het is gewoon een combinatie die heel veel mensen niet oké vinden. [...] Intern is dit een strijd vooral als je je in een omgeving bevindt waar dit niet geaccepteerd wordt.”

“[...] Ik heb geen vrienden in Arnhem, dat vind ik een groot probleem. Omdat er geen plek is om lhbt vrienden te ontmoeten. Ik heb het via een applicatie geprobeerd, maar dat is moeilijk en bijna alle aanvragen voor mensen zijn alleen voor seks. [...] Met Nederlanders kun je niet makkelijk vrienden worden. [...] Omdat mijn vriend Nederlands is, en zijn groep allemaal Nederlands is, heb ik nu wel wat vrienden. [...]”

- Aanbeveling: creëer een plek in Arnhem waar (biculturele) lhbtqa+ personen elkaar kunnen ontmoeten.

Voorlichting op scholen

Wat respondenten ook belangrijk vinden zijn de voorlichtingen op scholen. Hierbij gaat het dan om het ontdekken van je eigen seksualiteit en daarnaast om het gesprek te openen over respect en omgang richting mensen met een lhbtqi+ identiteit.

“[...] Op school krijgen we een soort van workshop over lhbti. Iedereen vindt het altijd zo’n gedoe, en ik begrijp het aan de ene kant. Maar het is ook belangrijk dat dat mensen gewoon leren over lhbti. Want dit is precies de reactie die ik niet zou willen hebben. [...]”

In de focusgroep die voorafgaand aan de interviews is gehouden, werd duidelijk dat thema’s rondom lhbtqi+ gevoelig liggen op scholen. Organisaties die voorlichtingen aanbieden, merken dat scholen het niet aandurven om bijvoorbeeld een lhbtqi+ voorstelling te vertonen. Dit komt omdat scholen weinig onderlegt zijn en ze niet goed weten hoe om te gaan met de mogelijke reacties van leerlingen en van ouders.

- Aanbeveling: zie paragraaf 2.4. voor de uitgebreide aanbevelingen rondom voorlichting in het onderwijs.

Beleidsadviescommissie

Als derde werd aangegeven dat een beleidsadviescommissie met mensen uit de lhbtqi+ gemeenschap zou kunnen ondersteunen in beleid over de lhbtqi+ onderwerpen in Arnhem.

De gemeente Nijmegen heeft als een van de weinige gemeentes een adviescommissie die het college van burgemeester en wethouders mag adviseren op beleid.

- Aanbeveling: start een beleidsadviescommissie op die het college van burgemeester en wethouders van Arnhem adviseert op beleid voor biculturele lhbtqi+ personen.

Verbinding

Uit de interviews kwam naar voren dat er een behoefte bestaat om groepen samen te brengen die uitsluiting ervaren. Door hen samen te brengen door middel van evenementen zou er herkenning kunnen ontstaan waardoor er meer begrip ontstaat tussen de groepen. De Arnhemse Coördinator tegen discriminatie en racisme zou bijvoorbeeld biculturele mensen en de lhbtqi+ personen samen kunnen brengen.

- Aanbeveling: een website met een overzicht van lhbtqi+ evenementen en ontmoetingsplekken werd ook benoemd als wens in de gemeente Arnhem. Genderneutrale toiletten werden ook benoemd door twee respondenten als behoefte.

De gemeente Arnhem zou een aanjagende rol kunnen spelen in de volgende aanbevelingen:

- Aanbeveling: stimuleer een cultuur sensitieve en lhbtqi+ sensitieve omgeving in zorghuizen. Besteedt hierbij aandacht aan ouderen die weer de kast ingaan in deze zorghuizen. Een cultuur sensitieve aanpak is ook belangrijk omdat bijvoorbeeld biculturele ouderen, wanneer zij dement worden, vaker terugvallen op hun moedertaal en minder goed Nederlands spreken.
- Aanbeveling: stimuleer een veilige werkomgeving voor zorgpersoneel. Een respondent werkend in de zorg ervaarde veel last van opmerkingen over diens biculturele en lhbtqi+ identiteit vanuit patiënten.

HOOFDSTUK 6. SLOTWOORD

In dit rapport is er onderzoek gedaan naar de ervaren acceptatie en veiligheid van (biculturele) lhbtqi+ inwoners van Arnhem. De opdracht hiervoor kwam voort uit de ambitie van de Regenboogagenda van de gemeente Arnhem en haar regenboogpartners²⁰.

Er is met enquêtedata en interviews antwoord gegeven op de drie onderzoeksvragen:

- 1) Hoe wordt de acceptatie en veiligheid van lhbtqi+ inwoners in Arnhem door henzelf ervaren?
 - a. Verschillen de ervaringen tussen cisgender lhb+ personen en niet-cisgender personen?
 - b. Hoe variëren de ervaringen tussen inwoners van het centrum van Arnhem en inwoners in de buitenwijken van Arnhem?
- 2) Wat zijn de ontwikkelingen in acceptatie en veiligheid tussen 2021 en 2023?
- 3) Welke behoeften heeft de lhbtqi+-gemeenschap aan beleidsmaatregelen of andere vormen van ondersteuning vanuit de Gemeente Arnhem?

Hoofdstuk 5 geeft antwoord op de onderstaande onderzoeksvragen:

- 1) Hoe wordt de acceptatie en veiligheid van biculturele lhbtqi+ inwoners in Arnhem door henzelf ervaren?
- 2) Welke behoeften heeft de biculturele lhbtqi+ gemeenschap aan beleidsmaatregelen of andere ondersteuning vanuit de Gemeente Arnhem?

In de hoofdstukken zijn deze vragen beantwoord. Elke laatste paragraaf van elk hoofdstuk bevat uitgebreide beleidsaanbevelingen.

We willen benadrukken dat ons onderzoeksteam bestaat uit verschillende individuen met diverse achtergronden en identiteiten. Hoewel we ons uiterste best hebben gedaan om de vele ervaringen perspectieven en identiteiten uit de (biculturele) lhbtqi+ gemeenschap te verwoorden, erkennen we ook dat onze samenstelling niet alle mogelijke identiteiten uit de (biculturele) lhbtqi+ gemeenschap omvat.

Tot slot, we hopen dat deze rapportage heeft bijgedragen aan het verschaffen van inzicht over de domeinen waar stappen gemaakt kunnen worden om de acceptatie van (biculturele) lhbtqi+ personen te vergroten. Met deze aandachtsgebieden kan de gemeente in samenwerking met de Regenboogpartners de aankomende jaren werken aan een inclusieve stad waarin iedereen zich gezien, gehoord, gewaardeerd en veilig voelt.

²⁰ Gemeente Arnhem. (2023). *Regenboogagenda 2023-2026*. Geraadpleegd op 20 februari 2024, van https://www.arnhem.nl/stad_en_wijken/Inclusie_in_Arnhem/LHBTIQ_in_Arnhem

BIJLAGEN

BIJLAGE 1. TABELLEN

Tabel 1. Demografie respondentent 2023 (ongewogen)

Demografie respondentent 2023 (in aantallen)	
Totaal	183
Religie	
Geen	162
Christendom: Katholiek	4
Christendom: Protestants	11
Christendom: Oosters Orthodox	1
Islam	1
Anders: Satanisme, spiritueel, mystiek	2
Weet niet	2
Leeftijd	
16-22	48
23-34	80
35-49	28
50-67	24
66 en ouder	3
Opleidingsniveau (hoogste)	
basisonderwijs	4
vmbo, lbo, mulo, ulu, mavo	9
havo, vwo	35
mbo1, mbo2	4
mbo3, mbo4	23
hbo	68
universiteit	40
Migratieachtergrond	
Zelf en ouders in Nederland geboren	155
Zelf en/of 1 of 2 ouders geboren in ¹	28
West Europa	19
Midden Oosten en Noord Afrika	2
Voormalige koloniën Nederland	4
Centraal en Oost Europa	3
Oceanië	4
Zuid, zuidoost, oost Azië	2
Midden en Zuid Amerika	4
1) telt niet op tot 28 omdat het geboorteland vanzelf en ouders anders kan zijn omvatten.	

Tabel 2. Aantallen respondenten

Aantal respondenten per categorie		
Arnhem	2023	2021
Totaal	183	93
Per seksuele voorkeur		
Homoseksueel	60	36
Lesbisch	34	16
Biseksueel	33	16
Panseksueel	22	14 ¹
Omniseksueel	3	- ²
Totaal opgenomen in onderzoek als 'LHB+'	152	82
Aseksueel	13	3
Demiseksueel	3	- ²
Weet ik (nog) niet / overig niet hetero	12	5
Heteroseksueel (niet-cisgender)	3	3
Per genderidentiteit		
Transgender	17	13
Non-binair / non-conforming	39	9
Totaal opgenomen in onderzoek als 'niet cisgender'	56	22
Cisgender (niet heteroseksueel)	122	66
Geen antwoord	5	5
Woonomgeving		
		nb
Stad (centrum)	89	
Stad (buitenwijk)	86	
Dorp	8	
Buitengebied/platteland	0	
1) omvatte in 2021 expliciet 'queer'; 2) niet apart gerapporteerd.		

Tabel 3. Gepercipieerde ontwikkeling van ervaren veiligheid 2021-2023.

Bent u zich als LHBTIQA+'er de laatste twee jaar, over het geheel genomen, meer of minder veilig gaan voelen in uw...

	GELDERLAND	ARNHEM (CENTRUM)	ARNHEM (BUITENWIJK)
Buurt/Wijk	-2	-19	-9
Stad	-12	-21	-33

Tabel 4. Behoeftte naar aanleiding van ongewenst gedrag (meerdere antwoorden mogelijk).

Waar had u behoefte aan na de ervaring van ongewenst gedrag?	ARNHEM
Dat het ongewenst gedrag ophoud	47
Verhaal kwijt kunnen	46
Dat de dader wordt gestraft	20
Advies over wat te doen	20
Hulp bij het verwerken van de gebeurtenis	10
Gesprek aangaan met dader	9
Melden bij een onafhankelijke organisatie	8
Geen	23

BIJLAGE 2.

INTERVIEWTOPICS

De volgende interviewtopics zijn gebruikt tijdens de diepte-interviews met biculturele lhbtq+ personen.

Persoonlijke gegevens respondent:

- Leeftijd
- Religie
- Woonplaats
- Genderidentiteit
- Seksuele voorkeur/oriëntatie
- Partner
- Nationaliteit
- Gesproken talen

Vragen over de mate waarin een bepaalde identiteit belangrijk is:

- Lhbt+ identiteit
- Biculturele identiteit
- Zelfacceptatie van seksuele voorkeur en/of genderidentiteit
- Identiteit in relatie tot de stad Arnhem
- Vrienden in Arnhem
- Hoe raken de verschillende identiteiten elkaar?
- Acceptatie
- Veiligheid

Verbondenheid met Arnhem:

- Periode woonachtig in Arnhem
- Verbondenheid met Arnhem
- Rol van biculturaliteit in Arnhem
- Melding maken of ondersteuning in Arnhem
- Openheid over identiteiten in Arnhem
- Wijken in Arnhem

Veiligheid en slachtofferschap:

- Veiligheid in centrum en woonomgeving
- Ervaringen met onveiligheid in Arnhem
- Ervaringen onveiligheid in relatie tot lhbtq+/biculturele identiteit
- Intersecties identiteiten
- Positieve veiligheidservaringen
- Veiligheidsgevoelens door de jaren heen

Beleidsbehoeften:

- Inspanning gemeente Arnhem m.b.t. acceptatie en veiligheid
- Ondersteuning in de gemeente Arnhem
- Faciliteiten en behoeften van gemeente Arnhem
- Kennis van huidige beschikbare ondersteuning
- Andere aanbevelingen voor de gemeente Arnhem

Welke beleidsondersteuning vindt u belangrijk?

Voorlichting op scholen

Een beleidsplan om acceptatie van lhbt+’ers te stimuleren

Evenementen voor de zichtbaarheid en acceptatie van lhbt+-personen

De vlag uithangen bij regenbooggelegenheden zoals coming-out-dag

Een beleidsadviescommissie lhbt+-beleid met mensen uit de gemeenschap

Voorlichting in zorghuizen

Ontmoetingsgroepen

Gratis geslacht aanpassen in identificatie-documenten

Website met alle lhbt+-informatie voor uw gemeente

Safe spaces zoals een roze huis

Apart politie-aangifte loket voor lhbt+-geweld

Genderneutrale toiletten in het gemeentehuis en andere openbare ruimten

Homo-ontmoetingsplekken/ cruise areas

Stellingen over gemeentebelied:

Ik vind dat de gemeente genoeg doet voor acceptatie van seksuele diversiteit

Ik vind dat de gemeente genoeg doet voor acceptatie van genderdiversiteit

Ik vind dat naast landelijk beleid, lokaal beleid belangrijk is voor de aanpak van lhbt+-discriminatie

Ik weet waar ik terecht kan in de gemeente als ik te maken krijg met discriminatie